

Niina Lammassaari & Anne Parkkisenniemi

**UUSI OSUUSKUNTALAKI**

Osuuskunnan perustaminen ja hallinto

# **UUSI OSUUSKUNTALAKI**

Osuuskunnan perustaminen ja hallinto

Niina Lammassaari ja  
Anne Parkkisenniemi  
Opinnäytetyö  
Kevät 2014  
Liiketalouden koulutusohjelma  
Oulun ammattikorkeakoulu

## TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Liiketalouden koulutusohjelma, oikeuden ja hallinnon suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijät: Niina Lammassaari ja Anne Parkkisenniemi

Opinnäytetyön nimi: Uusi osuuskuntalaki- osuuskunnan perustaminen ja hallinto

Työn ohjaaja: Katja Sankala

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2014

Sivumäärä: 53 + 5

---

Opinnäytetyön aiheena on uusi osuuskuntalaki sekä erityisesti lakimuutoksen vaikutukset osuuskunnan perustamiseen ja hallintoon. Työn tarkoituksena on käsitellä uuden osuuskuntalain tuomia muutoksia osuuskunnan perustamiseen ja hallintoon. Opinnäytetyön tavoitteena on lisäksi tarkastella, minkälainen osuuskunta on yritysmuotona. Tarkastelemme myös uuden osuuskuntalain tuomien muutosten vaikutuksia ennen uuden lain voimaantuloa perustettuihin osuuskuntiin.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja keskeisin tutkimusmenetelmä on lainoppi. Keskeisimpinä lähteinä on käytetty vuoden 2001 osuuskuntalakia, uutta 1.1.2014 voimaan tullutta osuuskuntalakia sekä lakiuudistusta koskevaa hallituksen esitystä. Työssä käytetään lähteenä myös oikeuskirjallisuutta, lehtiartikkeleita ja teemahaastattelujen muodossa toteutettuja haastatteluja. Haastattelimme kolmea eri osuuskunnan edustajaa sekä Pellervo-Seuran lakiasianjohtajaa. Haastattelut tuovat työhön käytännön näkökulmaa ja selventävät lakiuudistuksen tuomia muutoksia.

Lainsäätäjän tavoitteena on tehdä laista joustavampi ja helppolukuisempi sen käyttäjälle. Uuteen lakiin on lisätty paljon tahdonvaltaisia säännöksiä ja rakennetta on muokattu selkeämmäksi ja osakeyhtiölakia vastaavaksi. Uuden lain säännökset on päivitetty vastaamaan nykyaikaista yritystoimintaa, huomioiden toimintaympäristössä ja lainsäädännössä tapahtunut kehitys. Osuuskuntalailla on lisätty suomalaisten osuuskuntien toimintamahdollisuuksia ja parannettu osuuskuntien toimintaedellytyksiä. Kilpailuolosuhteita oli tarpeen tasoittaa niin, että osuuskunnista saadaan tasapuolinen kilpailija muihin samoilla markkinoilla toimiviin kotimaisiin ja ulkomaisiin yrityksiin verrattuna. Luonnollisesti uusi laki aiheuttaa muutoksia osuuskunnille, jotka niiden on otettava huomioon toiminnassaan. Keskeisin muutos osuuskunnan perustamiseen on kolmen perustajajäsenen vaatimuksesta luopuminen, näin ollen yksinkin voi perustaa osuuskunnan. Tällä pyritään edistämään osuuskuntamuodon yleistymistä. Muutoksia on tullut lisäksi perustamissopimuksen ja sääntöjen laatimiseen. Osuuskunnan hallintoon ja johtoon liittyviä lakiuudistuksia ovat muun muassa osuuskunnan ja edustajiston kokouksen toimivallan tarkempi sääntely ja jäsenten äänivaltaeron laajentaminen päätöksenteossa. Lisäksi uuteen lakiin on lisätty osuuskunnan kokouksen, hallituksen ja toimitusjohtajan toimintaa helpottavia säännöksiä. Uuden lain tarkoituksena ei ole poistaa mitään hyvänä ja tarpeellisena pidettyä vaan se on kehitetty osuuskunnan tarpeiden mukaan.

---

Asiasanat: osuuskuntalaki, osuuskunta, tahdonvaltaisuus, perustamissopimus, osuuskunnan kokous, edustajisto

## ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences  
School of Business and Information Management, Option of Law and Administration

---

Authors: Niina Lammasaari ja Anne Parkkisenniemi

Title of thesis: New Cooperative Societies Act - Establishment and Administration of Cooperative  
Supervisor: Katja Sankala

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2014

Number of pages: 53 + 5

---

The topic of this thesis was to discuss and investigate the effects of New Cooperative Societies Act when establishing cooperative societies and its administration. The objective of the thesis was also to investigate what cooperative society constitutes form of enterprise, how the amendment increased flexibility and attractiveness of cooperative society and how New Cooperative Societies Act affected cooperative societies established before the new law come into force.

The thesis was a qualitative research based on jurisprudence. The most essential sources consisted of Cooperative Societies Act from year 2001, the New Cooperative Societies Act which came into force 1 January 2014 and Government proposal concerning the act of Cooperative Societies Act. As sources used legal literature, magazine articles and theme interviews of three cooperative societies and the law specialist of Pellervo-Seura ry were used. Interviews highlighted the practical aspect of study and clarified the changes brought by legislative reform.

The purpose of New Cooperative Societies Act was to make the law more flexible and easier to read. Into the new were added a number of optional noncompulsory rules. The structure was modified to be more explicit and to be similar to that of Companies Act. The new law was updated to correspond modern business activity paying attention on progress in operational environment and legislation. The Finnish Cooperative Societies act has increased the scope for action of Finnish cooperatives. Furthermore operational preconditions of cooperatives have been upgraded. Competitive circumstances had to be equalized so Cooperative Societies can now compete equally with domestic and foreign companies in the same markets. Naturally, the new law led to changes in cooperative societies, which they must take into account in their operation. The main change was renouncing the demand of three members when founding a cooperative society; now one person can found a cooperative society. The aim is to promote cooperative societies to become more commonplace. Some modifications have also been made to the treaty and drawing up the rules. Legal reforms cooperative society's governance and management related to legal reforms are among other things more accurate regulatory of cooperative societies and representatives, and difference of voting rights of extension in decision-making. In addition, there are rules to facilitate operations of cooperative society meetings, board of directors and CEO. The purpose of the new law is to develop the needs of cooperative societies.

---

Keywords: Cooperative Societies Act, cooperative society, transactionable nature of a provision, treaty, meeting of cooperative, body of delegates of a cooperative

## SISÄLLYS

LYHENTEET.....	6
1 JOHDANTO .....	7
2 OSUUSKUNTA YRITYSMUOTONA.....	10
2.1 Osuuskuntalain kehitys.....	11
2.2 Osuuskuntalain kokonaisuudistus .....	13
2.3 Osuuskunta joustavana ja houkuttelevana yritysmuotona .....	15
3 OSUUSKUNNAN TOIMINNAN PERIAATTEET JA PERUSTAMINEN .....	17
3.1 Osuuskuntatoiminnan yleiset periaatteet .....	17
3.2 Osuuskunnan perustaminen ja perustamissopimus .....	18
3.3 Osuuskunnan jäsenyys.....	24
4 YLIN PÄÄTÖKSENTEKOVALTA OSUUSKUNNASSA.....	26
4.1 Osuuskunnan kokous .....	26
4.2 Päätöksenteko osuuskunnan kokouksessa .....	31
4.3 Edustajisto .....	36
5 OSUUSKUNNAN JOHTO .....	38
5.1 Hallitus.....	38
5.2 Toimitusjohtaja .....	42
5.3 Hallintoneuvosto .....	43
5.4 Edustaminen.....	44
6 JOHTOPÄÄTÖKSET .....	45
7 POHDINTA .....	48
LÄHTEET.....	51
LIITTEET .....	54

## LYHENTEET

HE	Hallituksen esitys
OKLa	Osuuskuntalaki 28.1.2001/1488
OKLb	Osuuskuntalaki 14.6.2013/421
OKLc	Osuuskuntalaki 247/1954
OYLa	Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624
OYLb	Osakeyhtiölaki 734/1978

# 1 JOHDANTO

Suomessa osuuskunta on osakeyhtiön ohella keskeinen yritysmuoto. Suomalainen on keskimäärin jäsenenä kahdessa tai kolmessa osuuskunnassa. Osuustoiminta on osuuskunnan puitteissa tapahtuvaa taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista toimintaa, jonka tarkoituksena on tarjota jäsenilleen hyödykkeitä ja palveluksia mahdollisimman edullisin ehdoin sekä turvata jäsenten hyvinvointia. Osuustoiminta perustuu arvoihin, joita ovat omatoimisuus, demokratia, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus eli yhteisvastuullisuus. (Osuustoiminta 2014, hakupäivä 20.4.2014.)

Uusi osuuskuntalaki tuli voimaan 1.1.2014. Lain valmistelu oli aloitettu jo vuonna 2007. Uuden osuuskuntalain tavoitteena on helpottaa osuuskunnan perustamista ja hallintoa sekä lisätä suomalaisten osuuskuntien toimintamahdollisuuksia. Opinnäytetyön aihetta miettiessä esille nousi osuuskuntalain lakimuutos yhteisölainsäädäntöön liittyvänä ajankohtaisena aiheena. Opinnäytetyössä tarkastellaan lakiuudistusta, koska aihe on ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Suomessa oikeus tunnistaa kaksi osuuskuntamuotoa. (HE 185/2012 vp, 1; Mähönen & Villa 2014, 4.) Tässä opinnäytetyössä keskitytään Suomen lain mukaan rekisteröityihin osuuskuntiin ja rajaamme eurooppaosuuskuntalain mukaiset eurooppaosuuskunnat pois (906/2006, EUROKL). Opinnäytetyössä jätetään käsittelemättä myös asunto-osuuskuntia ja osuuskunnan rahoitusta koskevia lakiuudistuksia.

Työssä vertaillaan uutta ja vanhaa osuuskuntalakia etenkin perustamisen ja hallinnon kannalta. Työ on hyödyllinen osuuskuntien edustajille ja mahdollisille tuleville osuuskuntien edustajille. Työssä avataan lain kohdat selkeästi ja vertaillaan siihen tulleita muutoksia. Jo ennen vuotta 2014 perustetuille osuuskunnille ja heidän edustajille tämä työ on tärkeä, mikäli heillä on halua tutustua uuden osuuskuntalain tuomiin muutoksiin. Uuden osuuskunnan perustajalle työ on hyödyllinen etenkin, jos osuuskuntalaki on vieraampi tai lainsäädännön tulkitseminen on vaikeaa. Uuden yrityksen perustaminen vaatii aina tarkkaavaisuutta, tietoa ja taitoa. Työllä pyrimme helpottamaan perustettavien osuuskuntien perustamista ja tuomaan selkeästi esille uuden lain erot vanhaan osuuskuntalakiin verrattuna.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä on lainoppi. Työn tarkoituksena on tutkia lakiuudistuksen vaikutuksia osuuskuntien perustamiseen ja hallintoon. Lakimuutoksen tuomat uudistukset

selvitetään vertailemalla vanhaa ja uutta osuuskuntalakia. Tavoitteena on selvittää ja antaa lukijalle selkeä kuva lakiuudistuksen vaikutuksista uusiin ja jo olemassa oleviin osuuskuntiin. Asiaa selvitetään seuraavien tutkimuskysymysten avulla.

1. Minkälainen osuuskunta on yritysmuotona?
2. Miten uusi laki vaikuttaa osuuskunnan perustamiseen ja hallintoon?
3. Miten osuuskuntalain muutokset vaikuttivat nykyisiin, jo olemassa oleviin osuuskuntiin?

Opinnäytetyön keskeisimpään tietoperustaan kuuluvat osuuskuntalaki (28.1.2001/1488), josta käytetään jatkossa nimitystä vanha osuuskuntalaki ja osuuskuntalaki (14.6.2013/421), joka esiintyy jatkossa nimellä uusi osuuskuntalaki. Keskeisimpien lakien lisäksi hyödynnetään hallituksen esitystä Eduskunnalle osuuskuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (185/2012 vp), oikeuskirjallisuutta ja oikeudellisia artikkeleita. Opinnäytetyön tutkimusosa toteutettiin kvalitatiivista eli laadullista menetelmää käyttäen. Haastattelut tehtiin teemahaastattelun muodossa. Opinnäytetyössä on haastateltu kolmen osuuskunnan edustajaa Osuuskauppa Arinasta, Kulttuuriosuuskunta Puhurista, viralliselta nimeltä Puhuri osuuskunta sekä Osuuskunta Pro Perniöstä. Haastattelu on tehty myös Pellervo-Seuran lakiasiaintohtaja Anne Kontkaselle. Haastateltavina toimivat Osuuskauppa Arinasta markkinointijohtaja Pasi Ruuskanen, Osuuskunta Pro Perniön puheenjohtaja Timo Korpinen ja Kulttuuriosuuskunta Puhurista perustajajäsen Taija Jyrkäs.

Osuuskauppa Arina toimii kaupan alalla. Tarkemmin määriteltynä toimialoista käytetään nimitystä market- ja erikoisliikekauppa, liikennemyymälä- ja polttonestekauppa sekä matkailu- ja ravitsemiskauppa. (Ruuskanen 2.5.2014, puhelinhaastattelu.) Osuuskauppa Arina on toiminut jo vuodesta 1917 lähtien tuottaen palveluja Pohjois-Suomen alueella (S-kanava 2014, hakupäivä 22.5.2014). Kulttuuriosuuskunta Puhuri toimii kulttuurialalla. Heidän toimialaan kuuluu kokonaisvaltaista markkinoinnin suunnittelua ja sisällön tuottamista esimerkiksi esitteisiin. Puhuri on toiminut vuodesta 2010 lähtien. (Jyrkäs 17.4.2014, haastattelu.) Osuuskunta Pro Perniö on perustettu 1.1.2014. Heidän toimialaan kuuluu kiinteistöjen omistus, toimitilojen vuokraaminen sekä erilaisten palvelujen tuottaminen. (Korpinen 6.5.2014, puhelinhaastattelu.) Pellervo-Seura edistää osuustoiminnallista yrittäjyyttä ja hoitaa osuustoiminnan edunvalvontaa. Pellervo-Seura on osuustoiminnallisen yritysmallin edustamiseksi perustettu rekisteröity yhdistys. (Kontkanen



7.5.2014, puhelinhaastattelu.) Pellervo-Seura on toiminut jo 1900-luvun alusta lähtien (Pellervo 2014, hakupäivä 22.5.2014).

Opinnäytetyö aloitetaan kuvaamalla osuuskuntaa yritysmuotona sekä osuuskuntalain kehitystä ja historiaa. Pääpaino työssä on luvuissa 3-5, joissa käsitellään osuuskunnan perustamiseen, päätöksentekoon ja osuuskunnan johtoon tulleita lakiuudistuksia. Käytännön näkökulman esiin tuomiseksi työn on toteutettu haastattelut, jotka avaamme vetoketjumallin avulla teoriatextin ohessa.

Keskeisimpiä käsitteitä tässä opinnäytetyössä ovat: osuuskuntalaki, osuuskunta, tahdonvaltaisuus, perustamissopimus, osuuskunnan kokous ja edustajisto. Osuuskuntalaki on yleislaki, jota sovelletaan Suomen lain mukaan rekisteröityihin osuuskuntiin (OKLb 1:1 §). Osuuskunta on yhteisö, jonka jäsenmäärää ja osakepääomaa ei ole ennalta määrätty (OKLa 1:2.1 §). Osuuskunta on jäsentensä omistama yhteisö, jonka päätösvaltaa käyttävät osuuskunnan kokouksen jäsenet tai jäsenten valitsema edustajisto (Mähönen ym. 2014, 99). Tahdonvaltaisuudella tarkoitetaan sitä, että jäsenet voivat määrätä säännöissä osuuskunnan toiminnasta. Sääntöihin ei voida ottaa määräystä, joka on osuuskuntalain tai muun lain pakottavan säännöksen vastainen. (OKLb 1:9 §.) Perustamissopimuksella tarkoitetaan kirjallista sopimusta, joka on laadittava osuuskunnan perustamiseksi ja jonka kaikki jäsenet allekirjoittavat (OKLb 2:1.1 §). Ylintä päätöksentekovaltaa osuuskunnissa käyttää osuuskunnan kokous, johon kaikilla osuuskunnan jäsenillä on oikeus osallistua (OKLb 5:1.1 §, 5:7.1 §). Osuuskunnan säännöissä voidaan määrätä, että jäsenten päätösvaltaa käyttää osuuskunnan kokouksen sijasta jäsenten valitsema edustajisto joko kaikissa tai joissakin asioissa (OKLb 5:37.1 §).

## 2 OSUUSKUNTA YRITYSMUOTONA

Osuuskunta määritellään jäsenistään erilliseksi oikeushenkilöksi ja yhteisöksi (OKLb 1:2.1 §). Osuuskunta voidaan määritellä myös jäsentensä omistamaksi ja demokraattisesti hallinnoimaksi henkilöyhtiöksi, johon jäsenet voivat vapaaehtoisesti liittyä. Osuuskunta on siis yhteisö, jolla on täydellinen oikeushenkilöllisyys. Täydellisellä oikeushenkilöllisyydellä tarkoitetaan sitä, että osuuskunnan varallisuus on erillään osuuskunnan jäsenten varallisuudesta ja osuuskunnalla on kelpoisuus tehdä oikeustoimia omissa nimissään. (Mähönen ym. 2014, 1.) Osuuskuntaan liitytään muun muassa taloudellisten, yhteiskunnallisten tai sivistyksellisten tarpeiden tyydyttämiseksi. (Pellervo 2013b, hakupäivä 15.4.2014.) Osuuskuntamuotoinen yritystoiminta on merkittävä osa Suomen kansantaloutta ja yhteiskuntaa. Osuuskunnilla on myös merkittävä osuus Suomen bruttokansantuotteesta. Vuoden 2011 lopussa osuustoimintayritysten jäsenmäärä oli yli 7 miljoonaa ja lähes jokaisessa suomalaisessa kotitaloudessa on osuuskunnan jäsen. Osuuskuntien toiminnan laajuutta kuvaa se, että osuuskuntiin kuuluu täysin erilaisia yrityksiä. Pien- ja mikroyritysten joukkoon kuuluu lähes kaksi kolmasosaa osuuskunnista ja yksi kolmasosa koostuu kolmesta suuresta osuuskunnasta eli S-ryhmästä, Op-pohjola-ryhmästä ja Metsä Groupista. (Pöyhönen 2013, 3, 48.)

Suomessa lainsäädäntö antaa hyvät toimintamahdollisuudet osuuskunnille monilla eri toimialoilla. Suomessa osuuskuntalaki on yhteisölaki, jonka toiminta on yhdenmukaista osakeyhtiölain kanssa. Osakeyhtiöistä poiketen, osuuskunnat toimivat yhteisyrityksen periaatteella. Se toimii erityisesti henkilöillä, jotka haluavat osallistua yhteisen yrityksen toimintaan ja päämäärien tavoittamiseen. (Pellervo 2010, 5.) Perinteisesti osuuskunnat ovat kuitenkin toimineet parhaiten aloilla, joilla sidosryhmät ovat laajoja ja kysyntä ja tarjonta ovat ennustettavissa. (Osuustoiminta 2014, hakupäivä 20.4.2014.) Osuustoiminta on taloudellista toimintaa ja sen tarkoituksena on etujen tuottaminen jäsenille. Omistajuus liittyy aina tähän yhteisömuotoon ja sen taloudelliseen toimintaan. (Pöyhönen 2013, 35.)

Osuuskunnan toiminnan tarkoitus on jäsenten taloudenpidon tai elinkeinon tukeminen harjoittamalla taloudellista toimintaa niin, että jäsenet käyttävät hyväksi osuuskunnan palveluita. Uuden osuuskuntalain mukaan toiminnan tarkoituksesta voidaan sopia myös toisin. (OKLb 1:5 §.) Uuden osuuskuntalain taustalta onkin havaittavissa se, että osuuskunta yritysmuotona siirtyy koko ajan lähemmäs osakeyhtiöille tavanomaista voitontavoittelua. Osuuskuntien toiminta

rakentuukin pitkälti samoin kuin osakeyhtiössä, mutta omistajien hyödyntämistavat ovat monipuolisemmat kuin pelkästään voittoa tavoittelevissa yhtiöissä. Osuuskunnista voidaankin puhua niin sanottuina jäsenyhteisöinä ja osakeyhtiöistä puolestaan pääomayhteisöinä. (Vahtera 2013, 634.) Osuuskunta voidaan mieltää eräänlaisena aatteellisen yhdistyksen liiketoiminnallisena vastinparina (Yrittäjät 2013, hakupäivä 6.3.2014).

Yritysmuotona osuuskunta on huomattavasti vähemmän taloudellisia riskejä sisältävä kuin osakeyhtiö. Esimerkiksi 2010-luvulla osuuskunnat ovat osoittautuneet kestävämmiksi kuin osakeyhtiöt, kun vertailukohtana käytetään konkurssien määrää. Osuuskunnissa riskit voidaan jakaa tehokkaammin ja jäseniltä saadaan laaja osaaminen käyttöön. Tämä tekee osuuskunnista vahvan ja kilpailukykyisen yritysmuodon. (Pellervo 2009, hakupäivä 18.4.2014.) Osuuskunta on yhteistoimintaa korostava yritysmalli (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu). Joissain tapauksissa osuuskunta voi tuntua ainoalta järkevältä vaihtoehdolta. Esimerkiksi Osuuskunta Pro Perniön puheenjohtaja Korpinen kertoi, että heidän tapauksessaan osuuskunta oli ainoa järkevä vaihtoehto yritysmuotoa valittaessa. (Korpinen 6.5.2014, puhelinhaastattelu.) Samaa mieltä oli myös Kulttuuriosuuskunta Puhurin perustajajäsen Taija Jyrkäs. Hänen mukaansa osuuskunta luo turvan, kun ei tarvitse itse toimia yrittäjänä. (Jyrkäs 17.4.2014, haastattelu.)

## **2.1 Osuuskuntalain kehitys**

Ensimmäinen osuuskuntia säätelevä yhteisölaki oli osuustoimintalaki (22/1901), joka annettiin 10.7.1901. Se tuli voimaan 1.9.1901. Kyseisessä laissa oli tuolloin 36 pykälää, eikä se sisältänyt kaikkea osuuskuntia koskevaa sääntelyä. Silloisessa osuustoimintalaissa viitattiin useissa kohdin osakeyhtiölakiin. Ensimmäinen osuustoimintalain kokonaisuudistus tapahtui vuonna 1955, voimaan tulleella osuuskuntalalla. Siinä yhteydessä osuustoimintalain nimi muuttui osuuskuntalaksi. Uudistuksen seurauksena osuuskuntalain laajuus kasvoi 36 pykälästä 165 pykälään, jolloin siitä tuli itsenäinen ja osakeyhtiölaista riippumaton yhteisölaki. Seuraavan kerran osuuskuntalakiin tehtiin muutoksia 1980-luvun alussa. Vuonna 1981 tuli voimaan lakimuutos, jolla pyrittiin osuuskuntalain yhdenmukaistamiseen osakeyhtiölainsäädännön (734/1978) uudisehdotusten kanssa ja osuuskuntien omien pääomien kartuttamisedellytysten parantamiseen. Vuonna 1990 osuuskuntalakia päivitettiin lisäämällä sijoituspääomaa koskevat säännökset ja samassa uudistuksessa mahdollistettiin osuuskunnan muuttaminen osakeyhtiöksi. (Osuuskuntalaki 247/1954c; Osakeyhtiölaki 734/1978; Pöyhönen 2013, 6.)

Pellervo-Seuran johtamassa työryhmässä alettiin vuonna 1996 käsitellä osuuskuntalain muutostarvetta ja tästä käynnistyi toinen osuuskuntalain isompi kokonaisuudistus (Pöyhönen 2013, 6-7). Pellervo-Seura on osuustoiminnan palvelu- ja yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on edistää osuustoimintaa yrittämismallina ja osuuskuntaa kilpailukykyisenä yritysmuotona (Pellervo 2013a, hakupäivä 2.4.2014). Yleistavoitteena uudelle laille oli saattaa osuuskuntien yhteisölainsäädäntöön perustuvat toimintaedellytykset vastaamaan nykyaikaisen yritystoiminnan vaatimuksia. Uudistuksen tavoitteena oli helpottaa osuuskunnan perustamista ja hallintoa sekä edistää jäsen- ja sijoittajarahoituksen hankintaa. Lakia osaltaan yhdenmukaistettiin osakeyhtiölain kanssa ja uudistukset koskivat niin osuuskuntalain sisältöä, kuin rakennettakin. Tässä vaiheessa lain laajuus kasvoi 280 pykälään. (Pöyhönen 2013, 7; HE 176/2001 vp, 11.)



KUVIO 1. Osuuskuntien lukumäärien kehitys vuosina 2010–2013

Yritysten fuusioituessa ja liikevaihtojen kasvaessa merkittävästi 1970- ja 1980-luvuilla osuuskuntien lukumäärä väheni olennaisesti. Osuuskuntien määrä on puolestaan taas lisääntynyt viimeisen 20 vuoden aikana fuusioiden jatkuessa, mutta samalla uusien, pienten osuuskuntien syntyessä. Viimeisten vuosien aikana on perustettu noin 200 uutta osuuskuntaa vuodessa. Esimerkiksi vuonna 2011 syntyi 213 uutta osuuskuntaa. (HE 185/2012 vp, 9.) Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään kaupparekisteriin oli 31.12.2013 merkitty 4530 osuuskuntaa. Luku ei sisällä osuuspankkeja. (Patentti- ja rekisterihallitus 2014b, hakupäivä 1.3.2014.) Kuten yllä olevasta kuviosta on havaittavissa, osuuskuntien määrä on kasvanut tasaisesti vuodesta 2010 vuoteen 2013 asti.

## 2.2 Osuuskuntalain kokonaisuudistus

Viimeisimmän kokonaisuudistuksen virallinen valmistelu aloitettiin vuonna 2007, kun osuuspankit, osuuskaupat, Pellervo-seura ja Metsäliitto ehdottivat osuuskuntalain uudistamista (Pöyhönen 2013, 7). Siinä vaiheessa oikeusministeriö ilmoitti, ettei heillä ole resursseja kirjoittaa uutta osuuskuntalakia. Osuuskuntien piti olla itse aloitteellisia ja sen vuoksi aloitettiin Pellervo-Seuran johdolla työryhmässä ensimmäisen luonnoksen kirjoittaminen. Siitä on lähtenyt liikkeelle osuuskuntalain viimeisin kokonaisuudistus. (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu.) Esimerkkinä oli vuoden 2006 osakeyhtiölaki ja tavoitteena toimintamahdollisuuksien kehittäminen siten, että osuuskuntalaissa otettaisiin huomioon soveltuvin osin yhtiölainsäädännön kehitys. Lakiuudistus valmisteltiin oikeusministeriössä yhteistyössä suurimpien osuuskuntien kanssa. Tässä viimeisimmässä kokonaisuudistuksessa lain laajuus kasvoi 360 pykälään. (Pöyhönen 2013, 9.) Uuden lain lähtökohtana on se, että jo olemassa olevat osuuskunnan voivat jatkaa omilla nykyisillä säännöillä ja toimintamalleilla (KPMG 2014, hakupäivä 15.4.2014).

Lähtökohtaisesti tuoreella vuoden 2014 osuuskuntalain lakimuutoksella ei ole ollut juurikaan vaikutuksia ennen uuden lain voimaantuloa perustettuihin osuuskuntiin. Edellinen, vuoden 2001 osuuskuntalain lakimuutos aiheutti sääntömuutosruuhkan. Tällaista vastaavanlaista pakottavaa sääntömuutostarvetta ei ole nyt syntynyt. (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu.) Ruuskanen toteaa, että "kyllähän se niin taitaa olla, että se mahdollistaa enemmän kuin edellyttää joitakin sääntömuutoksia jatkossa. Sen aika näyttää, tarvitaanko niitä." (Ruuskanen 2.5.2014, puhelinhaastattelu.)

Osuuskuntalain muutoksen tarkoituksena on saattaa osuuskuntien yhteisöläinsäädäntöön perustuvat edellytykset vastaamaan nykyaikaista yritystoimintaa, toimintaympäristössä ja lainsäädännössä tapahtunut kehitys huomioiden. Uudella osuuskuntalailla lisätään suomalaisten osuuskuntien toimintamahdollisuuksia ja parannetaan osuuskuntien toimintaedellytyksiä kokonaisuudessaan, muun muassa vähentämällä ja keventämällä muotomääräyksiä, lisäämällä tahdonvaltaisuutta sekä säätämällä kokonaan uusista menettelyistä. Uusi laki on vanhaa lakia kattavampi, jonka johdosta oikeustila selkeytyy ja oikeusvarmuus lisääntyy. Kokonaisuutta arvioiden uusi laki ei heikennä yksittäisen jäsenen, osuuden omistajan tai velkojan oikeussuojan tasoa. Ennen uuden lain voimaantuloa osuuskuntalain mallina on toiminut vuoden 1954 osuuskuntalaki sekä vuoden 1978 osakeyhtiölaki. Uusi osuuskuntalaki vastaa vuoden 2006

osakeyhtiölakia lähes sanamuotoja myöten niiltä osin kuin sääntely on samanlaista. Yritysmuotona osuuskunta vaatii edelleen tiettyjä erityispiirteitä osakeyhtiölaista poiketen ja niiltä osin sääntely on pitkälti edellisten eli vuosien 1954 ja 2001 osuuskuntalakien mukaista. (HE 185/2012 vp, 1.) Uuden lain myötä osuuskuntien perusperiaate ei kuitenkaan muutu. Yritysmuoto on edelleen tehty jäsenten tasapuoliseen yhteistyöhön, mutta uusi laki antaa kuitenkin mahdollisuuden ottaa uusia toimintamalleja ja välineitä käyttöön. (Karhu 2013, 3.)

Uuden osuuskuntalain tarkoituksena on helpottaa osuuskunnan perustamista ja hallintoa sekä lisätä houkuttelevuutta jäsen- ja sijoittajarahoitukseen hankinnassa. Pyrkimyksenä on lisätä osuuskuntamuodon toimintaedellytyksiä ja käyttökelpoisuutta lisäämällä tahdonvaltaisuutta. Myös sopimusvapautta lisätään etenkin oman pääoman rahoituksen osalta. Selventämällä sääntelyä parannetaan lisäksi osuuskunnan jäsenten, johdon, sijoittajien, velkojien ja muiden tahojen asemaa. Uudistuksessa on kiinnitetty huomiota etenkin pienten osuuskuntien asemaan. Sääntelyn selkeytyminen ja eräät pieniä osuuskuntia koskevat säännökset on kirjoitettu nyt niin, että ne helpottavat pienten osuuskuntien ja niille palveluja tarjoavien mahdollisuuksia perehtyä lain sisältöön paremmin. Uudessa laissa on myös pienille osuuskunnille suunnattuja helpotuksia, kuten esimerkiksi mahdollisuus perustaa osuuskunta vain yhden jäsenen toimesta. (HE 185/2012 vp, 1.) Vanhassa laissa oli myös ongelmana sen vaikealukuisuus. Uuden lain pyrkimyksenä oli tehdä lain säännökset helpommin luettaviksi ja ymmärrettävämmiksi. Se on käytännössä toteutettu karsimalla turhia viittauksia pois ja muuttamalla lain rakenne nykyaikaisemmaksi. Lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen uskoo, että lain uudistumisen myötä osuuskuntien käyttö yleistyy. Jauhiaisen mukaan uusi laki ei vie keneltäkään mitään hyvänä ja tarpeellisena pidettyä pois vaan, se on kehitetty vastaamaan osuuskuntien tarpeita ja tarjoamaan uusia mahdollisuuksia osuuskunnille. (Jauhiainen 2013, 30.)

Tärkein motiivi lainvalmistelun aloittamiselle oli uusi osakeyhtiölaki, joka tuli voimaan vuoden 2006 syyskuussa. Uusi osuuskuntalaki ja vuoden 2006 osakeyhtiölaki haluttiin mahdollisimman yhdenmukaisiksi, ottaen kuitenkin huomioon yritysmuotojen erilaisuudet. Yhteisömuotojen yhteisten piirteiden huomioiminen oli suuri tavoite myös vanhan osuuskuntalain valmisteluvaiheessa. Osakeyhtiö- ja osuuskuntalaissa on paljon yhteistä, vaikka hallinto edustaa eri tahoja. Osuuskunnissa jäsenistöllä on huomattavasti voimakkaampi asema kuin osakeyhtiössä. Puhtaasti lain soveltamisen kannalta on hyvä, että ne piirteet, jotka ovat yhteisiä molemmille yhteisöille, ovat samalla tavalla myös laissa. Osuuskuntia on Suomessa kuitenkin sen verran vähän, että osuuskuntalain soveltamisessa ja tulkinnassa ei ole paljon oikeuskäytäntöä

eikä oikeuskirjallisuutta, toisin kuin mitä osakeyhtiölaista on. Niitä sovellettaessa täytyy miettiä, että soveltuuko sama käytäntö osuuskuntiin ja miltä osin sitä voidaan soveltaa. Tämän vuoksi on tärkeää, että yhteisiltä osin lainsäädäntö on mahdollisimman pitkälle samanlaista. (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu.)

Uusi laki ei varsinaisesti paljon muuttanut, vaan lähinnä selkeytti osuuskuntien toimintaa. Yksi iso tavoite osuuskuntalaissa tai lainvalmistelussa oli, että siihen saakka epäselviä oikeuskysymyksiä selkeytettiin. Kontkanen on sitä mieltä, että lakiin jää aina kohtia, joita on vielä syytä selkeyttää. Toivomuksena ja tavoitteena oli, että osuuskuntalaista saadaan mahdollisimman selkeä laki. (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu.)

### **2.3 Osuuskunta joustavana ja houkuttelevana yritysmuotona**

Osuuskuntalain lakiuudistuksen tavoitteena oli lisätä osuuskuntien joustavuutta, houkuttelevuutta ja kilpailukykyä yritysmuotona. Uuden lain tavoitteena on myös palvella olemassa olevia osuuskuntia ja niiden nykyisiä toimintatapoja sekä jäseniä aiempaa paremmin. Lisäksi halutaan mahdollistaa nykyisten ja uusien osuuskuntien toiminnan ja jäsenistön kehittäminen nykyaikaisen osuuskuntamuodon tarpeiden mukaiseksi. Osuuskuntalailla on tarkoitus lisätä toimintamahdollisuuksia ja parantaa osuuskuntien toimintaedellytyksiä yleisesti ja suhteessa kilpailijoihin. (HE 185/2012 vp, 1; Mähönen ym. 2014, 2.)

Ongelmana on, että osuuskunta on yhteisömuotona varsin tuntematon. Jos Suomessa on noin 100 000 osakeyhtiötä, niin suhteessa osuuskuntia on noin 5 000. Tämä tarkoittaa sitä, että osuuskunta on yhteisömuotona tuntematon. Kontkasen mielestä osuuskuntiin liittyy kummallisia käsityksiä ja osuuskuntia tuntevia asiantuntijoita on aika vähän. Kun laki nyt ulkoasultaan muistuttaa osakeyhtiölakia, joka on kuitenkin huomattavasti tunnetumpi yritysmuoto, erilaisten oheispalveluiden kuten esimerkiksi taloushallinto-, kirjanpito- ja tilintarkastuspalveluiden saanti voi helpottua. Tällöin myös ihmiset ymmärtävät, ettei osuuskunta ole mitään "rakettitiedettä". Yhtenä lakiuudistuksen tavoitteena oli, että osuuskunta saataisiin tunnetummaksi suurelle yleisölle, koska se ei ole niin merkittävästi erilainen yhtiömuoto kuin osakeyhtiö. (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu.)

Tässä vaiheessa on vaikea ottaa kantaa siihen, lisääkö lakiuudistus osuuskunnan joustavuutta ja houkuttelevuutta. Osuuskunta nousee kuitenkin varteenotettavammaksi vaihtoehdoksi tämän

lakimuutoksen myötä. Se on pelkästään vain positiivinen asia. Suomihan on maailman osuustoiminnallisin maa jäsenmäärillä mitattuna. Suomessa on varsin menestyviä osuustoimintayrityksiä laajalla sektorilla, sen puolesta yritysmuodossa ei ole mitään vikaa. Osuuskunta on varteenotettava vaihtoehto monelle toimialalle. (Ruuskanen 2.5.2014, puhelinhaastattelu.)

Osuuskuntien toimintamahdollisuuksia on lisätty vähentämällä muotomääräyksiä ja säätämällä kokonaan uusista menettelyistä (HE 185/2012 vp, 1). Tahdonvaltaisuus on yksi houkute. Toinen on se, että osuuskunnissa perinteisesti vaikeasti mielletävät osuuslajit ovat poistuneet tämän uuden lain myötä. Korpisen mielestä on selkeämpää, kun voi olla vain joko osuuksia tai osakkeita. Tämä uusi malli on Korpisen mielestä huomattavasti selkeämpi ja houkuttelevampi. (Korpinen 6.5.2014, puhelinhaastattelu.) Osuuskuntalaista on tehty aiempaa osuuskuntalakia kattavampi, jonka tarkoituksena on selkeyttää oikeustilaa ja lisätä oikeusvarmuutta (Mähönen ym. 2014, 3).



### 3 OSUUSKUNNAN TOIMINNAN PERIAATTEET JA PERUSTAMINEN

Osuuskunnan tarkoitus on tuottaa taloudellisella toiminnalla jäsenilleen etuja, jotka syntyvät osuuskunnan tarjoamien palveluiden käyttämisestä. Osuuskunnan perustaminen vaatii suunnittelua sekä taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten selvittämistä. (OKLb 1:5 §; Pellervo 2010, 8.) Osuuskunta on yritysmuotona turvallinen perustaa, koska pääoman tarve on alussa pääsääntöisesti vähäinen ja taloudellinen vastuu on pieni. Perustamisvaiheessa on tärkeää luoda osuuskunnalle selkeät säännöt ja rajata toimiala. (Pellervo 2010, 13.) Osuuskuntalain ensimmäiseen lukuun on kerätty osuuskunnan toiminnan keskeiset periaatteet, jotka määrittävät osuuskunnan toimintaa. Osuuskunnan perustamiseksi laki on pyritty kirjoittamaan mahdollisimman selkeäksi käyttämättä monimutkaisia viittaussäännöksiä ja ryhmittelemällä säännökset käyttäjän kannalta aiempaa johdonmukaisemmin (Mähönen ym. 2014, 3). Tässä luvussa käsitellään toiminnan yleisten periaatteiden lisäksi myös osuuskunnan perustamisen ja jäsenyyden kannalta keskeisiä lakiuudistuksia, joita uusi osuuskuntalaki toi vuoden 2014 alusta alkaen.

#### 3.1 Osuuskuntatoiminnan yleiset periaatteet

Uuden osuuskuntalain ensimmäisen luvun yleisillä periaatteilla muodostetaan lain lukijalle käsitys siitä, mihin laki perustuu. Periaatteiden kirjaamisella lakiin on tarkoitus korostaa niiden merkitystä oikeusperiaatteina ja selventää myöhemmin laissa esiintyvien yksityiskohtaisempien pykälien sisältöä ja tarkoitusta. (HE 185/2012 vp, 20.) Kun lain yksityiskohtaisesta säännöksestä ei saada tukea, tällöin voidaan vedota osuuskuntaoikeudellisiin periaatteisiin (Mähönen ym. 2014, 8). Uudessa laissa periaatteet on tuotu esille ensimmäisen luvun 6 - 9 pykälissä. Kun periaatteet on esitetty heti lain alussa, lukija saa käsityksen siitä mihin periaatteisiin laki perustuu sekä mitä oikeushyviä laissa pyritään suojelemaan (Mähönen ym. 2014, 8).

Osuuskuntalain 1:6 § käsittelee enemmistöperiaatetta eli sitä, että osuuskunnan kokouksen päätökset tehdään annettujen äänten enemmistöllä. Osuuskunnassa valtaoikeudet riippuvat jäsenyydestä, ei sijoitusten määrästä. Enemmistöperiaatteen vastinparina pidetään 1:7 §:ssä säädettyä yhdenvertaisuusperiaatetta, jossa säädetään osuuskunnan jäsenten yhtäläisistä oikeuksista. Kaikilla osuuksilla ja osakkeilla on yhtäläiset oikeudet osuuskunnassa, jollei muuten säädetä tai säännöissä sovita. Enemmistöperiaatteilla tehtävistä päätöksistä voidaan

osuuskunnan säännöissä toisin sopia, tahdonvaltaisuutta hyödyntäen. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan osuuskunnan kokous, edustajisto, hallitus, toimitusjohtaja tai hallintoneuvosto ei ole oikeutettu tekemään päätöstä tai muita toimenpiteitä, jotka voisivat tuottaa jäsenelle tai muulle epäoikeutettua etua toisen kustannuksella. Periaate voi tulla sovellettavaksi, vaikka noudatettaisiin muuta yksityiskohtaista säännöstä. (Mähönen ym. 2014, 12.)

Johdon tehtävistä säädetään osuuskuntalain 1:8 §:ssä siten, että johdon on huolellisesti toimimalla edistettävä osuuskunnan etua. Yhtiön johtoon kuuluvat hallituksen jäsenet, mahdollinen toimitusjohtaja sekä mahdollisen hallintoneuvoston jäsenet (Mähönen ym. 2014, 14). Johdon huolellisuusveloitteen on katsottu olevan vakiintuneesti voimassa, vaikka siitä ei nykyisessä laissa erikseen säädetä. Huolellisuusveloitteella edistetään osuuskunnan osuuskäsitteiden ja osakkeiden omistajien etua sekä suojataan vähemmistössä olevia jäseniä ja velkojia. Lisäksi se on tärkeää johdon vahingonkorvausvastuun kannalta. (HE 185/2012 vp, 20.) Johdon huolellisuusveloite on kaksiosainen. Se sisältää johdon velvollisuuden toimia huolellisesti ja myös osuuskunnan etujen mukaisesti (Mähönen ym. 2014, 14).

Uuden lain tarkoituksena on nimenomaan lisätä lain tahdonvaltaisuutta. Lain 1:9 §:ssä säädetään tahdonvaltaisuudesta siten, että osuuskunnan jäsenet voivat säännöissä itse määrätä toiminnastaan. Säännöissä ei kuitenkaan voida määrätä asiasta, joka on pakottavan säännöksen vastainen. (OKLb 1:9 §.) Pakottavalla säännöksellä tarkoitetaan lain säännöstä, josta ei voida poiketa toisin sopimalla. Pakottavan lainsäädännön vastainen ehto on siis mitätön ja tällöin sovelletaan lain säännöstä. (Norros 2012, 24.) Tahdonvaltaisuuden lisääminen ei välttämättä vaikuta mitenkään osuuskuntien toimintaan, jos sitä ei haluta hyödyntää. Kontkasen mielestä muutos on kuitenkin hyvä ja hyödyllinen, mutta ei välttämättä tarpeellinen. (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu.)

### **3.2 Osuuskunnan perustaminen ja perustamissopimus**

Osuuskunta on jäsenistään erillinen oikeushenkilö ja se syntyy rekisteröimisellä (OKLb 2:1.1 §). Osuuskunnan perustamiseksi on laadittava kirjallinen perustamissopimus, jonka allekirjoittavat kaikki jäsenet (OKLb 2:1.1 §). Osuuskunta on aina velvollinen tekemään perustamisilmoituksen kaupparekisteriin. Kaupparekisteriä pitää Patentti- ja rekisterihallitus, jota kutsutaan rekisteriviranomaiseksi. (Patentti- ja rekisterihallitus 2014, hakupäivä 22.5.2014.) Osuuskunta on

rekisteröitävä kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta tai muutoin osuuskunnan perustaminen raukeaa. Osuuskunta voidaan rekisteröidä kun rekisteriviranomaiselle on toimitettu osuuskunnan hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus siitä, että osuuskunnan perustamisessa on noudatettu lain mukaisia säännöksiä. Mikäli osakkeita ja osakepääomaa rekisteröidään, niin rekisteriviranomaisille on toimitettava myös osuuskunnan tilintarkastajien todistus siitä, että osakkeiden maksamisessa on noudatettu lain mukaisia säännöksiä. (OKLb 2:8 §.) Uudessa laissa määräaika rekisteri-ilmoituksen tekemiselle on lyhennetty kuudesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen. Määräaika alkaa siitä, kun perustamissopimus on allekirjoitettu. Muutoksella on haluttu lyhentää oikeudellista välitilaa, joka on vallinnut perustamistoimien alkamisen ja osuuskunnan rekisteröimisen välillä. Patentti- ja rekisterihallitus voi myös evätä rekisteröinnin väärin laadittujen sääntöjen vuoksi. (HE 185/2012 vp 40.)

Uudessa osuuskuntalaissa on haluttu turvata erityisesti sivullisten oikeuksia yhdenmukaistamalla osuuskuntalain ja osakeyhtiölain rekisteröimisen oikeusvaikutuksia ja vastuuta perustettavan yhteisön lukuun tehtävästä toimesta (HE 185/2012 vp, 41). Osuuskunnalle siirtyvät rekisteröimisellä oikeustoimesta aiheutuneet velvoitteet, jotka ovat syntyneet aikaisintaan vuosi ennen perustamissopimuksen allekirjoittamista (OKLb 2:9.1 §). Vanhassa laissa ei ollut otettu huomioon vastuun siirtymistä osuuskunnalle ennen perustamissopimuksen allekirjoittamisesta tehdyistä oikeustoimista (OKLa 2:4.1 §). Ennen rekisteröintiä osuuskunta ei voi hankkia oikeuksia tai tehdä sitoumuksia, eikä myöskään olla asianosaisena tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa eli ennen rekisteröintiä osuuskunnan puolesta tehdyistä toimista vastaavat toimesta päättäneet (OKLb 2:10.1 §; Mähönen ym. 2014, 34). Jollei osuuskuntaa ilmoiteta rekisteröitäväksi ennen määräajan päättymistä, perustaminen raukeaa. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat yhdessä velvoitteista eli osuuksista ja osakkeista maksetun määrän ja niistä saadun tuoton palauttamisesta, jos perustaminen raukeaa. Toimitusjohtajaa koskevat velvoitteet on lisätty uuteen lakiin. (OKLb 2:12 §.)

Aikaisemmin osuuskunnan perustamiseen tarvittiin vähintään kolme luonnollista henkilöä (OKLa 2:1.1 §). Vuoden 2014 alkuun asti vaatimus vähintään kolmesta perustajajäsenestä olikin lähtökohta ja keskeisin periaate osuuskunnissa (Vahtera 2013, 634). Uudessa laissa perustajien määrästä ei ole enää mainintaa ja kyseisestä kolmen jäsenen vaatimuksesta on hallituksen esityksen mukaisesti luovuttu (OKLb 2:1 §; HE 185/2012 vp, 36). Näin ollen yksikin luonnollinen henkilö voi perustaa osuuskunnan. Tällä muutoksella haluttiin helpottaa osuuskunnan

perustamista, koska vaatimus kolmesta jäsenestä vaikeutti osuuskunnan perustamista ja toimintaa tarpeettomasti. Vaatimusta kierrettiin käytännössä siten, että yrittäjävetoisissa osuuskunnissa perheenjäseniä merkittiin kahdeksi muuksi jäseneksi. Pohjana päätökselle on vuoden 1978 osakeyhtiölain muutos, jossa kolmen perustajajäsenen vaatimuksesta myös luovuttiin. Käytännössä muutos ei ole aiheuttanut ongelmia ainakaan osakeyhtiöiden osalta. (HE 185/2012 vp, 27,42.)

Pellervo-Seuran lakiasiainjohtaja Anne Kontkasan mukaan kolmen perustajajäsenen vaatimuksen luopumisessa on sekä hyvää että huonoa. Lähtökohtaisesti osuuskunta ei ole yhden jäsenen yhtiö, vaan se on tarkoitettu usean henkilön yhteistoiminnan muodoksi. Ensimmäisiä kokemuksia on saatu verottajalta, jonka mukaan tämä on hyvin radikaalia ja aiheuttaa erilaisia uhkakuvia. Uhkakuvana on, että osuuskunnasta tulee ei-toivottavan verosuunnittelun väline. Se, että osuuskunnissa ei ole minimipääomavaatimuksia eikä taloudellisia sitoumuksia, voi johtaa siihen, että toiminimiyrittäjä siirtyy osuuskuntamuotoiseen toimintaan. Jos osuuskunnan pääasiallisena motiivina on tällaisen henkilökohtaisen velkavastuun välttäminen, ollaan väärillä jäljillä. Tietysti se voi aiheuttaa myös sen, että osuuskunnan maine vakavasti otettavana yritysmuotona kärsii. Kontkasan käsityksen mukaan osuuskunta ei oikein toimi yksijäsenisenä ja peruslähtökohta on se, että se on yhteistoimintaa. Perustamisen jälkeen tavoite ja tarkoitus on, että osuuskuntaan liittyy myös muita jäseniä. Vanhassa osuuskuntalaissa oli säännös siitä, että jäsenten lukumäärän pudotessa alle lain salliman minimin eli kolmen jäsenen, osuuskunta piti tietyn määräajan jälkeen purkaa. Nyt sellaista pakotetta ei enää ole. (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu.)

Korpisen mielestä kolmen perustajajäsenen vaatimuksesta luopuminen on mielenkiintoinen kysymys. Hänen mielestään se on ollut paljon esillä lakimuutokseen liittyvissä asioissa. Asia on merkitykseltään vähäinen, mutta periaatteellisella tasolla kiinnostava. Tällä hetkellä ei ole kovin montaa merkittävää osuuskuntaa, joissa on vain kolme jäsentä. Jos nyt vastaavasti voi olla yhdenkin jäsenen osuuskuntia, niin Korpisen mukaan muutoksella ei ole kovin suurta asiallista merkitystä. Korpinen toteaa, että oudolta se kuitenkin tuntuu, koska osuuskunnasta on iskostunut organisaationa tietynlainen ajatus, jonka mukaan tuskin kukaan mieltää sitä yhden ihmisen yhtiöksi. (Korpinen 6.5.2014, puhelinhaastattelu.) Yhden jäsenen osuuskunta ei ole perinteinen osuuskunta (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu). Vahteran mukaan ajatus osuuskuntien luontaisesta yhteisöllisyydestä poistuu, kun yhden jäsenen osuuskunta on mahdollinen perustaa

(Vahtera 2013, 634). Yleensä osuuskunta perustetaan siksi, että ympärillä yhteisö ja yhteiset tekijät (Jyrkäs 17.4.2014, haastattelu).

Uudessa laissa perustamissopimus on korvannut vanhan lain perustamiskirjan. Uuden lain sisältö perustamissopimuksesta vastaa lähes täysin sanamuodoltaan ja sisällöltään osakeyhtiölain vastaavaa pykälää. Osuuskuntien ja osakeyhtiöiden erot johtuvat siis niiden sisäisistä säännöstoista eli käytännössä yhtiöjärjestyksestä ja säännöistä, ei niinkään lainsäädännöstä. (Vahtera 2013, 635). Seuraavassa esimerkkinä on perustamiskirjan ja perustamissopimuksen vähimmäisisältö vaatimukset.

Perustamiskirjan vähimmäisisältö: Perustajien on laadittava perustamiskirja, joka on päivättävä ja perustajien allekirjoitettava. Perustamiskirjassa on oltava: 1) osuuskunnan säännöt, joista säädetään 5 ja 6 §:ssä; 2) perustajan täydellinen nimi ja osoite, luonnollisen henkilön asuinpaikka ja suomalainen henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika sekä oikeushenkilöstä kotipaikka, rekisterinumero ja rekisteri, johon oikeushenkilö on merkitty; 3) perustajille annettavat osuudet; 4) osuuskunnan perustamisesta osuuskunnan maksettaviksi tulevat kulut tai niiden arvioitu enimmäismäärä; sekä 5) osuuskunnan ensimmäisen hallituksen tai, jos hallintoneuvosto valitsee hallituksen, hallintoneuvoston jäsenten ja tarvittaessa tilintarkastajien nimet. (13.4.2007/462) Perustamiskirjaan on lisäksi otettava määräys, jos: 1) osuuskunnan on korvattava muita osuuskunnan perustamiseen liittyviä kuluja kuin julkiset maksut ja tavanomaiset palkkiot perustamisasiakirjojen laatimisesta ja siihen rinnastettavasta työstä; taikka 2) joku muutoin saa osuuskunnalta erityisen oikeuden tai edun. Perustamiskirjassa on oltava selvitys seikoista, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa 3 momentissa tarkoitettua määrystä. Selvityksessä on mainittava henkilötiedot ja muut 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettut tiedot siitä, jota määräys koskee. (OKLa 2:2 §.)

Perustamissopimuksen sisältö: Perustamissopimuksessa on aina mainittava: 1) sopimuksen päivämäärä; 2) kaikki perustajajäsenet ja kunkin merkitsemät osuudet; 3) osuudesta osuuskunnalle maksettava määrä (merkintähinta); 4) osuuden maksuaika; sekä 5) osuuskunnan hallituksen jäsenet. Perustamissopimukseen on otettava tai liitettävä 3 §:ssä tarkoitettut säännöt. Tilikaudesta on määrättävä perustamissopimuksessa tai säännöissä. Perustamissopimuksessa on mainittava osuuskunnan toimitusjohtaja, hallintoneuvoston jäsenet, tilintarkastajat ja toiminnantarkastajat, jos osuuskunnassa on tällainen elin. Lisäksi osakkeista ja niiden merkitysijöistä on mainittava 1 momentissa tarkoitettut tiedot, jos annetaan myös osakkeita. Perustamissopimuksessa voi nimetä hallituksen ja hallintoneuvoston puheenjohtajan. (OKLb 2:2 §.)

Perustamissopimus on päivättävä ja jokaisen jäsenen allekirjoitettava (OKLb 2:2.1 §). Kaupparekisterin ohjeen mukaan perustamissopimukseen on merkittävä perustajan täydellinen

nimi ja osoite, luonnollisen henkilön asuinpaikka ja suomalainen henkilötunnus tai syntymäaika. Oikeushenkilöstä on mainittava kotipaikka, rekisterinumero ja rekisteri, johon oikeushenkilö on merkitty. (Kaupparekisterilaki 2.2.1979/129 3a §.) Perustajien merkitsemät osuudet ja niiden merkintähinta sekä maksuaika on mainittava perustamissopimuksessa. Osuuden ja osakkeen merkintähinta on maksettava määräajassa joko yhdessä tai useammassa erässä. (OKLb 2:2.1 §.) Perustamissopimuksessa on aina mainittava ensimmäisen hallituksen jäsenet, myös silloin kun hallintoneuvosto valitsee hallituksen. Toimitusjohtaja, hallintoneuvoston jäsenet, tilintarkastajat ja toiminnantarkastajat on nimettävä perustamissopimuksessa, mikäli tällaiset elimet löytyvät osuuskunnasta. (OKLb 2:3.1 §.) Toimielimet käsitellään tarkemmin luvussa viisi.

Perustamissopimuksen vähimmäissisältö eroaa perustamiskirjan sisällöstä siten, että perustamissopimuksessa ei tarvitse mainita perustamiskuluja eikä perustettavan osuuskunnan johdon ja tilintarkastajien saamia etuja (OKLa 2:2 §; OKLb 2:2 §). Näistä on luovuttu, koska voimassa olevassa kirjanpitolaissa ja tilintarkastuslaissa säädetään asiasta aiempaa yksityiskohtaisemmin (HE 185/2012 vp, 37). Vastaavasti uuden lain mukaan perustamissopimuksessa on mainittava osuudesta osuuskunnalle maksettava määrä ja maksuaika sekä ensimmäisen hallituksen jäsenet. Jos perustettavan osuuskunnan säännöissä määrätään osuuden nimellisarvosta ja osuudet merkitään nimellisarvoon, ei perustamissopimuksessa merkintähinnan kutsumisesta osuusmaksuksi ole estettä. Osuusmaksun suuruudesta ei säädetä osuuskuntalaissa, maksu voi olla vaikka yhden euron suuruinen. (OKLb 2:2 §; Mähönen ym. 2014, 40.) Erilajisia osuuksia ja osakkeita annettaessa, perustamissopimuksesta on ilmentävä, minkä lajisia osuuksia ja osakkeita kukin jäsen merkitsee (OKLb 2:2 §). Kyseisistä seikoista on mainittava perustamissopimuksessa, koska niistä ei enää uuden lain mukaan tarvitse määrätä säännöissä (HE 185/2012 vp, 37).

Osuudesta suoritettava määrä merkitään kokonaan osuuspääomaan, ellei perustamissopimuksessa tai säännöissä määrätä sen merkitsemisestä osittain sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Osuuden ja osakkeen merkintähinta maksetaan osuuskunnalle määräajassa joko yhdessä tai useammassa erässä perustamissopimuksessa olevan määräyksen mukaisesti. Mikäli merkintähinta maksetaan rahassa, se on suoritettava osuuskunnan Suomessa olevalle tilille. Suoritus voidaan maksaa myös ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttorin tilille tai muulle vastaavanlaiselle tilille, jolla on oikeus vastaanottaa talletus. (OKLb 2:4-5 §.)

Merkintähinta voidaan maksaa rahan sijasta kokonaan tai osittain apporttiomaisuudella eli muulla omaisuudella kuin rahalla. Apporttiomaisuudella on oltava taloudellinen arvo osuuskunnalle luovutushetkellä. Apporttiomaisuus ei voi olla työn tai palvelun suorittamista. (OKLb 2:6.1 §.) Uuteen lakiin on apporttiomaisuuteen liittyen lisätty seuraava säännös: "jos merkintähinta maksetaan rahassa edellytyksin, että osuuskunta hankkii vastiketta vastaan omaisuutta, hankintaan sovelletaan vastaavasti, mitä maksusta apporttiomaisuudella säädetään" (OKLb 2:6.3 §). Osuuskuntalakia on yksinkertaistettu ja selvennetty siten, että enää ei tarvitse määrätä säännöissä apporttiomaisuudesta. Merkintähinnan maksamisesta apporttiomaisuudella on kuitenkin määrättävä perustamissopimuksessa ja siinä on oltava lisäksi selvitys, jossa apporttiomaisuus ja sillä suoritettava maksu on yksilöity. Lisäksi selvityksessä on tuotava esille omaisuuden arvostamiseen vaikuttavat seikat ja noudatettavat menetelmät. (OKLb 2:6.2 §.) Uudella osuuskunnan jäsenellä on aina velvollisuus ottaa yksi osuus ja suorittaa sitä vastaava merkintähinta osuuskunnalle perustamissopimuksessa määrättyllä tavalla (OKLb 9:1.1 §). Osuuskunnan sääntöjen perusteella jäsenellä voi olla velvollisuus ottaa myös useampia osuuksia tai osakkeita (OKLb 9:1.2 §).

Perustamissopimuksen liitteeksi liitettävät osuuskuntalain säännöt voidaan tehdä varsin lyhyiksi, mikäli säännöt tehdään vähimmäismääräysten mukaisesti. Uuden lain mukaan vähimmäissisältönä säännöissä on mainittava ainoastaan toiminimi, kotipaikkana oleva Suomen kunta ja osuuskunnan toimiala (OKLb 2:3.1 §). Käytännössä niihin kuitenkin sisällytetään muita osuuskunnan toiminnan kannalta keskeisiä säännöksiä, koska ne toimivat samalla myös pelisääntöinä osuuskunnan jäsenten välillä. Esimerkiksi osuuskunnan kokouksissa, säännöt saattavat olla ainut asiakirja, jota on mahdollista hyödyntää. (Oikeustieto 1999, hakupäivä 10.4.2014). Vanhan lain mukaan säännöissä oli määrättävä myös osuuden nimellisarvo eli osuusmaksu, sen suorittamisaika ja – tapa sekä osuuskunnan tilikausi (OKLa 2:5.1 § 4-5 k.). Uudessa laissa näistä voidaan edelleenkin sopia säännöissä, mutta vaihtoehtoisesti niistä voidaan sopia jo perustamissopimuksessa, kuten edellä mainittiin.

Pakottavat määräykset säännöistä ovat hyvin niukat. Kontkasan mielestä tämä on hyvä, koska nyt osuuskunta on helppo perustaa. Toisaalta se edellyttää, että laki on tunnettava hyvin ja sääntömääräykset on mietittävä tarkasti. Tämä aiheuttaa sen, että sääntöjen laatiminen on suhteellisen haasteellista. Täytyy osata etsiä laista kohdat, joista halutaan määrätä toisin. (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu.)

### 3.3 Osuuskunnan jäsenyys

Uusi osuuskuntalaki vastaa vanhan lain sisältöä osuuskunnan jäsenten ottamisesta, eroamisesta ja erottamisesta (HE 185/2012 vp, 21). Osuuskunnan jäsenyyttä haetaan kirjallisesti hallitukselta. Hallitus päättää hakemuksen hyväksymisestä tai hyväksymismenettelystä sekä hyväksymisen edellytyksistä. Säännöissä voidaan myös määrätä siten, että hakemuksen hyväksymisestä päättää hallintoneuvosto tai osuuskunnan kokous. (OKLb 3:1.1 §.) Osuuskunnan jäsenyys alkaa, kun hakemus on hyväksytty, jollei toisin säännöissä määrätä. Osuuskuntalaki ei edellytä jäsenyyden määräämisestä säännöissä. (OKLb 3:1.2-3 §.) Säännöissä olisi kuitenkin hyvä määrätä jäseneksi hyväksymiselle asetettavista edellytyksistä ja jäsenhakemusten käsittelyssä noudatettavasta menettelytavasta (HE 185/2012 vp, 21). Säännöissä voidaan muun muassa sopia, että jäsenyys alkaa vasta kun merkintähinta on maksettu. Jäsenyys voidaan myös rajata koskemaan esimerkiksi luonnollista täysivaltaista henkilöä tai rekisteröityä oikeushenkilöä. (Pöyhönen 2013, 61, 95.)

Vanhan osuuskuntalain 3:7.1 §:ssä säädettiin jäsenyyden luovutuskiellosta, jonka mukaan jäsenyyttä ei voi luovuttaa toiselle. Uudessa laissa pääsääntönä on edelleen se, että jäsenyys on henkilökohtainen eikä sitä voida luovuttaa. Säännöissä voidaan kuitenkin sopia jäsenyyden luovuttamisesta toisinkin. Osuudet eli jäsenyyteen kuuluvat taloudelliset oikeudet sen sijaan voidaan luovuttaa, edellyttäen ettei säännöissä toisin määrätä. (OKLb 1:4.1-2 §.) Siirrosta on tehtävä osuuskunnalle kirjallinen ilmoitus. Siirronsaajan on haettava osuuskunnan jäsenyyttä kuuden kuukauden kuluessa saannosta. Mikäli saanto perustuu kuolleen jäsenen perinnönjakoon tai ositukseen, on jäsenyyttä haettava vuoden kuluessa kuolinpäivästä. Muutoksena uuteen osuuskuntalakiin on tullut se, että määräajoista voidaan säännöissä sopia vapaasti. (OKLb 3:1.4 §.) Mikäli siirronsaaja hyväksytään jäseneksi, saa hän ne osuuskuntalakiin ja osuuskunnan sääntöihin perustuvat taloudelliset edut ja velvollisuudet samanlaisena kuin siirtäjällä olisi ollut, jos siirtäjän jäsenyys olisi jatkunut (Mähönen ym. 2014, 63).

Jäsenten erottamisen ja eroamisen osalta sekä vanha että uusi laki vastaavat toisiaan. Jäsenellä on oikeus erota osuuskunnasta ilmoittamalla siitä kirjallisesti osuuskunnalle. (OKLa 3:4.1 §; OKLb 3:2.1 §.) Tiedon katsotaan tulleen osuuskunnalle, kun se on annettu tiedoksi hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai muulle taholle, jolla on oikeus kirjoittaa toiminimi joko yksin tai yhdessä toisen kanssa (OKLb 26:10.1 §). Säännöissä on mahdollista myös sopia määräajasta, jota ennen



jäsenellä ei ole oikeutta erota osuuskunnasta (OKLb 3:2.2 §). Virallisesti jäsen on eronnut osuuskunnasta, kun osuuskunta on vastaanottanut eroamisilmoituksen (OKLb 3:4.1 §).

Jäsenen erottaminen on vaikeampi prosessi kuin jäsenen eroaminen. Erottamiselle on oltava lain tai sääntöjen mukaiset perusteet ja siinä on noudatettava lainmukaisia menettelytapoja. (Pöyhönen 2013, 64.) Jäsenen erottamisesta säädetään uuden osuuskuntalain 3:3 §:ssä sekä vanhan lain 3:5 §:ssä siten, että jäsen voidaan erottaa, mikäli hän on laiminlyönyt jäsenyydestä aiheutuvaa velvollisuuttaan tai muuta säännöissä erikseen määrättyä velvollisuutta, jonka laiminlyöntiä voidaan pitää perusteena erottamiselle. Erottämispäätöksen tekee aina hallitus tai se osuuskunnan toimitus, jonka vastuulla jäsenten erottaminen on. (OKLb 3:3.1-3 §.) Virallinen erottaminen tapahtuu silloin, kun osuuskunnan kokous päättää asiasta. Mikäli vastuu erottamisesta on muulla kuin osuuskunnan kokouksella, niin erottaminen astuu voimaan kuukauden kuluessa siitä, kun erottämispäätös on annettu erotetulle jäsenelle tiedoksi. (OKLb 3:4.2 §.) Erottamiseen ja eroamiseen liittyvistä asioista voidaan osuuskunnan säännöissä myös toisin sopia (OKLb 3:3.1 §). Jäsenyyden päättyessä kuoleman tapaukseen on jäsenen oikeudenomistajalla oikeus käyttää vainajan oikeutta vuoden ajan kuolinpäivästä, ellei säännöissä ole toisin sovittu (OKLb 3:5 §).

## 4 YLIN PÄÄTÖKSENTEKOVALTA OSUUSKUNNASSA

Osuuskunnan hallintoa ja päätöksentekoa koskevat merkittävimmät uudistukset ovat osuuskunnan ja edustajiston kokouksen toimivallan tarkempi sääntely, suurimman sallitun jäsenten äänivaltaeron laajentaminen ensimmäisen asteen osuuskunnassa ja edustajan käyttöä sekä tiettyjä päätöksiä koskevien erityisten päätösvaatimusten selventäminen. (HE 185/2012 vp, 23–24). Tässä luvussa käsitellään tarkemmin edellä mainittuja muutoksia sekä muita osuuskunnan kokoukseen ja päätöksentekoon liittyviä uudistuksia.

### 4.1 Osuuskunnan kokous

Osuuskunnan kokous, joka käyttää ylintä päätöksentekovaltaa, päättää sille kuuluvista asioista osuuskuntalain säännösten mukaan. Säännöissä voidaan kuitenkin laista poiketen sopia, että osuuskunnan kokous saa päättää myös toimitusjohtajan ja hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvista asioista. (OKLb 5:3.1 §.) Vanhassa laissa ei ole erikseen säädely toimivaltaan kuuluvista oikeuksista. Toimivaltaa koskeva pykälä vastaa kuitenkin voimassa olleen oikeuden käytäntöä. (HE 185/2012 vp, 53.)

Hallitus kutsuu varsinaisen osuuskunnan kokouksen koolle. Säännöissä voidaan myös määrätä hallintoneuvoston mahdollisuudesta lähettää kokouskutsut, mikäli osuuskunnalla on hallintoneuvosto. (OKLb 5:18.1 §.) Kutsu on toimitettava aikaisintaan kaksi kuukautta, mutta viimeistään viikko ennen kokousta ellei säännöissä ole muista määräajoista erikseen sovittu (OKLb 5:20.1 §). Kirjallinen kutsu on lähetettävä jokaiselle osuuskunnan jäsenelle, jonka osoite löytyy osuuskunnan tiedoista (OKLb 5:22.1 §). Kokouksen avaa sen koolle kutsunut henkilö tai osuuskunnan kokouksen valitsema puheenjohtaja ellei toisin ole sovittu (OKLb 5:25.1 §). Uuden osuuskuntalain 5:4 §:ssä säädetään osuuskunnan kokouksessa päätettävistä asioista. Vastaavat säännökset olivat vanhan osuuskuntalain 4:3 §:ssä. Uuden osuuskuntalain mukaan osuuskunnan varsinaisessa kokouksessa on päätettävä tilinpäätöksen vahvistamisesta, taseen mukaisen ylijäämän käyttämisestä, hallituksen sekä hallintoneuvoston jäsenten ja toimitusjohtajan vastuuvapaudesta, hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten sekä tilintarkastajan ja toiminnantarkastajan valitsemisesta, jollei ole toisin laissa tai säännöissä näiden toimikaudesta tai valinnasta säädely. Lisäksi on käsiteltävä muut sääntöjen mukaan osuuskunnan varsinaiselle kokoukselle kuuluvat asiat. Vanhan lain mukaan osuuskunnan varsinaisessa kokouksessa oli

myös esitettävä tilinpäätös, tilintarkastuskertomus sekä hallintoneuvoston lausunto tilinpäätöksestä. Vastuuvapaudella tarkoitetaan päätöstä, jolla varsinainen osuuskunnan kokous luopuu mahdollisista korvausvaatimuksista hallituksen jäseniä, hallintoneuvoston jäseniä ja toimitusjohtajaa kohtaan (Mähönen ym. 2014, 328).

Ylimääräisestä osuuskunnan kokouksen järjestämisestä uusi laki määrää lähes samoin kuin vanha osuuskuntalaki (OKLa 4:4 §; OKLb 5:4 §). Ylimääräinen osuuskunnan kokous on järjestettävä, mikäli säännöissä niin määrätään. Ylimääräinen kokous on järjestettävä myös, jos hallitus katsoo siihen olevan tarvetta tai jos jäsen, tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja, jotka edustavat vähintään kymmenesosaa tai säännöissä sovittua pienempää osaa, vaatii sen järjestämistä. Lisäksi myös hallintoneuvosto voi vaatia ylimääräisen kokouksen järjestämistä, mikäli katsoo sen olevan tarpeen. Hallintoneuvoston oikeudesta päättää ylimääräisestä kokouksesta, sovitaan säännöissä erikseen. Kokouskutsu täytyy toimittaa kahden viikon kuluessa siitä, kun vaatimus on saapunut. (OKLb 5:4-5 §.)

### **Osuuskunnan kokoukseen osallistuminen**

Jokaisella osuuskunnan jäsenellä on oikeus osallistua osuuskunnan kokoukseen. Edellytyksenä on se, että jäsen on merkitty jäsenluetteloon tai on ilmoittanut saantonsa osuuskunnalle ja luotettavalla tavalla esittänyt selvityksen siitä. (OKLb 5:7.1-2.) Säännöissä on mahdollista määrätä siitä, että kokoukseen osallistumisesta täytyy erikseen ilmoittaa määräaikaan mennessä. Ilmoittautuminen osuuskunnalle tulee tehdä viimeistään tiettyinä, kokouskutsussa mainittuna päivänä, joka voi olla aikaisintaan kymmenen päivää ennen kokousta. (OKLa 4:5.1 §; OKLb 5:8.1 §.) Uuden lain mukaan muilla osuuden ja osakkeen omistajalla on jäsenten kanssa yhtäläinen oikeus osallistua osuuskunnan kokoukseen (OKLb 5:7.4 §). Säännöksen katsottiin olevan tarpeellinen osuuden ja osakkeen omistajan tiedonsaannin mahdollisten rajoitusten selventämiseksi. Päätökset, joilla on suora vaikutus osakkeiden ja osuuksien tuottamiin oikeuksiin, voidaan yleensä tehdä osuuskunnan kokouksen päätöksellä. Tämän vuoksi osuuskunnan osuuksien ja osakkeiden omistajilla täytyy olla ehdoton oikeus tiedonsaantiin ja mahdollisuus vastustaa päätöstä. (HE 185/2012 vp, 55.)

Jäsen voi käyttää oikeuttaan osuuskunnan kokouksessa henkilökohtaisesti tai asiamiehen välityksellä. Asiamiehen tulee esittää päivätty valtakirja tai jollakin muulla luotettavalla tavalla esitettävä olevansa oikeutettu edustamaan jäsentä. Valtuutus koskee pääsääntöisesti yhtä kokousta, jollei valtuutuksesta toisin ilmene. (OKLb 5:9.1 §.) Vanhan lain mukaan valtuutus oli

voimassa korkeintaan kolme vuotta sen antamisesta, mutta uuteen lakiin tästä määräajasta on luovuttu ja valtuutus voi olla voimassa pidempäänkin joko toistaiseksi tai tietyn määräajan. (OKLa 4:6.2 §.) Samanaikaisesti asiamies voi edustaa enintään kolmea jäsentä, jollei säännöissä määrätä toisin (OKLb 5:9.1 §). Lisäksi jäsenellä ja tämän asiamiehellä voi olla avustaja osuuskunnan kokouksessa mukana (OKLb 5:9.2 §). Tytäryhtiöllä, joka on osuuskunnan jäsenenä tai omistaa osuuskunnan osuuksia ja osakkeita ei ole oikeutta osallistua osuuskunnan kokoukseen (OKLb 5:10 §). Uuteen lakiin on lisätty pykälä säätelemään muiden osallistumisoikeudesta osuuskunnan kokoukseen. Kyseisen säännöksen mukaan hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenellä sekä toimitusjohtajalla on oikeus osallistua osuuskunnan kokoukseen, mikäli osuuskunnan kokous yksittäistapauksessa ei päättä asiasta toisin. Säännös vastaa jo voimassa ollutta oikeutta. (OKLb 5:11 §.)

### **Kokousmenettely**

Osuuskunnan kokous on aina pidettävä osuuskunnan kotipaikassa, jollei säännöissä ole mainintaa muusta mahdollisesta kokouspaikasta. Uuden lain mukaan säännöissä kokouspaikaksi voidaan määrätä myös paikkakunta Suomen ulkopuolelta. (5:17.1 §.) Lisäys on koettu tarpeelliseksi ajatellen ulkomailla asuvia, jotka ovat tottuneet suomalaiseen osuuskuntakäytäntöön (HE 185/2012 vp, 59). Säännöissä ei erikseen tarvitse mainita paikkakuntia nimeltä, vaan siinä voidaan esimerkiksi nimetä kokouspaikaksi ne paikkakunnat, joilla osuuskunnalla on toimipaikka. Kokoukseen on mahdollista osallistua muuallakin kuin kokouspaikalla. (Pöyhönen 2013, 185.) Osuuskunnan sääntöjen tai hallituksen päätöksen perusteella voi osuuskunnan kokoukseen osallistua myös postin, tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Edellytyksenä tällöin on se, että osallistumisoikeus ja ääntenlaskennan oikeellisuus voidaan selvittää tavallisessa osuuskunnan kokouksessa noudatettaviin menettelyihin verrattavalla tavalla. Tällaisessa tilanteessa kokouskutsussa on oltava maininta kyseisestä osallistumismahdollisuudesta ja sen käyttämisen edellytyksistä. (OKLb 5:17.2 §.)

Aiemman osuuskuntalain mukaan osuuskunnan kokouskutsussa oli mainittava kokouksessa käsiteltävät asiat (OKLa 4:13.3 §). Uuteen lakiin määräystä on tarkennettu siten, että kutsussa on mainittava osuuskunnan nimi, kokousaika, kokouspaikka, siellä käsiteltävät asiat sekä tieto siitä, täytyykö kokoukseen ilmoittautua erikseen. Uuden lain mukaan myös sääntöjen muuttamisesta, uusien osuuksien tai osakkeiden antamisesta, omien osuuksien tai osakkeiden hankkimisesta tai lunastamisesta on mainittava kutsussa. Kutsusta täytyy käydä ilmi päätösehdotuksen

pääasiallinen sisältö. Lisäksi on oltava maininta annetaanko, hankitaanko tai lunastetaanko osuuksia tai osakkeita suunnatusti tietyille tahoille. (OKLb 5:19.1 §.) Uusi laki vastaa osuuskuntien käytäntöä (HE 185/2012 vp, 60).

Vanhan lain mukaisesti myös uuden lain mukaan ehdotuksen pääasiallinen sisältö on mainittava myös, mikäli asian käsittely koskee osuuskunnan tarkoituksen tai toimialan olennaista muuttamista, toiminnan jatkamista yli säännöissä määrätyn ajan tai jäsenten äänimäärien muuttamista. Myös osuuskunnan johdon, tilintarkastajien tai edustajiston valinnan vaalitavan muuttaminen tai jäsenten päätösvallan siirtäminen edustajistolle ovat asioita, joiden ehdotuksen pääasiallinen sisältö on mainittava kokouskutsussa. Jäsenen eroamisoikeuden rajoittaminen, osuuksien irtisanomisen, siirto-oikeuden tai osuuden palautuksen lykkääminen, maksuvelvollisuuden lisääminen, osuuspääoman alentaminen, omien osuuksien lunastaminen ja osuuskunnan sulautuminen, jakautuminen tai yritysmuodon muuttaminen ovat myös asioita, jotka vaativat maininnan ja ehdotuksen sisällön avaamisen kokouskutsuun. (OKLa 4:12 §; OKLb 5:19 §.) Vaatimuksen säilyttäminen uuteen lakiin oli tarpeen, koska kyseisissä asioissa pätevään päätöksen riittää enemmistön tai määräenemmistön päätös. Uuteen lakiin on lisäksi lisätty kokouskutsun sisältöä koskevia erityissäännöksiä helpottamaan lain soveltamista. (HE 185/2012 vp, 60.) Uusi laki vastaa näiltä osin osakeyhtiölakia (OYL 5:18.2 §).

Kuten jo aiemmin tuli esille, osuuskuntalain mukaan kutsut osuuskunnan varsinaiseen kokoukseen on lähetettävä aikaisintaan kahta kuukautta ja viimeistään viikkoa ennen kokousta (OKLb 5:20.1 §). Tilanteissa, joissa osuuskunnan sääntöjen mukaan päätöksen pätevyys edellytyksenä on, että päätös täytyy tehdä kahdessa osuuskunnan kokouksessa, ei kutsua jälkimmäiseen kokoukseen saa toimittaa ennen kuin ensimmäinen kokous on ollut. Näin on toimittava, koska kutsussa on oltava maininta edellisen kokouksen päätöksestä. (OKLb 5:20.3 §.) Tavallisesti jatkokokouksia tarvitaan asioihin, jotka vaikuttavat jäsenten asemaan. Osuuskuntalaki säätelee erikseen myös erityisestä kutsuajasta, jota on noudatettava, mikäli kokouksessa käsitellään jäsenen tai osuuden tai osakkeen omistajan asemaan vaikuttavia asioita. Erityistä kutsuaikaa koskevia säännöksiä on noudatettava aina, kun käsitellään alla mainittuja asioita ja niihin liittyvää päätöksentekoa. (HE 185/2012 vp, 63.)

1) osuuskunnan tarkoituksen tai toimialan olennaista muuttamista taikka toiminnan jatkamista yli säännöissä määrätyn ajan; 2) jäsenten äänimäärän muuttamista; 3) osuuskunnan johdon, tilintarkastajien tai edustajiston valinnan vaalitavan tai vaalipiirien muuttamista taikka jäsenten päätösvallan

siirtämistä edustajistolle; 4) jo jäsenenä olevan eroamisoikeuden rajoittamista; 5) jo annettujen osuuksien irtisanomis- tai siirto-oikeuden rajoittamista taikka osuuden palautuksen lykkäämistä; 6) jo jäsenenä olevan tai jo annetun osuuden osalta ylijäämää, osuuden palautusta tai osuuskunnan netto-omaisuutta koskevan oikeuden rajoittamista muulla kuin 4 tai 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla taikka ylijäämän tai netto-omaisuuden jakoperusteiden muuttamista muulla tavalla; 7) jo jäsenenä olevan maksuvelvollisuuden lisäämistä maksullisella merkintähinnan korotuksella tai muulla tavalla; 8) osuuspääoman alentamista taikka omien osuuksien lunastamista tai hankkimista; taikka 9) osuuskunnan sulautumista, jakautumista, muuttamista toiseen yritysmuotoon taikka osuuskunnan asettamista selvitystilaan, selvitystilan lopettamista tai osuuskunnan poistamista rekisteristä. (OKLb 5:21 §.)

Erona vanhaan osuuskuntalakiin on se, että yllä olevan pykälän seitsemännestä kohdasta on poistettu maininta sekakorotuksesta ja siten erityisen kutsuajan säilyttäminen ei siltä osin ollut enää tarpeellista, koska osuuskunnassa osuuksien merkintähinnat ja osuudesta erottaessa saatavat määrät voivat poiketa toisistaan. (OKLa 9:21.1 §.) Sekakorotuksella tarkoitettiin sitä, että osa osuusmaksun korotuksesta toteutettiin rahastokorotuksena ja osa jäi maksettavaksi maksullisena korotuksena myös vanhojen jäsenten osalta. Sekakorotus toteutettiin siis siten, että osuusmaksua koskevaa sääntöjen määräystä muutettiin ja korotus suoritettiin rahastokorotuksena sekä maksullisena korotuksena. (Pöyhönen 2005, 224.)

Kokousasiakirjoista sekä niiden nähtävänä pitämisestä ja lähettämisestä säädetään uuden lain viidennessä luvussa. Uusi laki poikkeaa vanhasta niiltä osin, että nykyään kaikki päätösehdotukset on pidettävä nähtävänä ennen kokousta. Vanhan lain mukaan vain tiettyjä asioita koskevat ehdotukset oli pidettävä nähtävillä ja ne oli lähetettävä paperisena versiona niitä pyytävälle. Uuden lain mukaan paperinen versio on postitettava, vain jos asiakirjat eivät ole ladattavissa tai saatavilla osuuskunnan internetsivuilta. Uuden lain mukaan myös osuuskunnan taloudellista tilaa osoittavat tilinpäätös- sekä muut asiakirjat, kuten toimintakertomus on oltava jäsenten nähtävillä myös silloin, kun päätetään osuus- tai osakeannista, varojen jakamisesta tai omien osuuksien tai osakkeiden hankkimisesta tai lunastamisesta. (OKLa 4:15.1 §; OKLb 5:23.1 §.) Säännös on hallituksen esityksen mukaisesti otettu uuteen osuuskuntalakiin, koska näistä asioista päättävän osuuskunnan kokouksen käytettävissä on oltava ainakin perustiedot osuuskunnan taloudellisesta tilasta (HE 185/2012 vp, 54). Uusi laki poikkeaa vanhasta myös siten, että hallituksen selvityksestä ja mahdollisesta osavuositarkastuksesta ei vaadita hallintoneuvoston ja tilintarkastajien antamaa lausuntoa. Uuteen lakiin on lisäksi otettu mukaan mahdollisuus muuttaa osuuskunta joksikin toiseksi yritysmuodoksi kuin osakeyhtiöksi. Vanhan

lain mukaan sulautuminen, jakautuminen tai osuuskunnan muuttaminen oli mahdollista vain osakeyhtiöksi. (OKLa 4:15.3 §; OKLb 5:23.3 §.)

#### **4.2 Päätöksenteko osuuskunnan kokouksessa**

Osuuskunnan jäsenet käyttävät päätösvaltaansa osuuskunnan kokouksessa. Jäsenillä on oikeus myös ilman osuuskunnan kokousta päättää kokouksen asioista yksimielisesti. Uuden lain mukaan päätös tulee kirjata, päivätä, numeroida sekä allekirjoittaa. Muutoksena vanhaan lakiin on tullut se, että myös ilman kokousta tehtävät päätökset on numeroitava. Toinen muutos vanhaan lakiin verrattuna on se, että mikäli osuuskunnassa on uuden lain mukaisesti useampi kuin yksi jäsen, on vähintään kahden heistä allekirjoitettava päätös. Vanhan lain mukaan allekirjoittaneita oli oltava aina vähintään kaksi. (OKLa 4:2.1 §; OKLb 5:1.2 §.)

Osuuskuntalain lähtökohtana on niin sanottu jäsen ja ääni -periaate eli jokaisella osuuskunnan jäsenellä on osuuskunnan kokouksessa yksi ääni kaikkiin osuuskunnan kokouksessa käsiteltäviin ja päätettäviin asioihin (OKL 5:13.1 §; Pöyhönen 2013, 54). Säännöissä voidaan kuitenkin erikseen määrätä siten, että jäsenillä olisi erisuuruiset äänimäärät (OKLb 5:13.2 §). Jäsenten äänimäärä on mahdollista sitoa esimerkiksi osuuksien tai osakkeiden määrään tai osuuskunnan ja jäsenen väliseen toimintaan, kuten muun muassa palveluiden käytön määrään (Issuu 2014, 12). Vanhan lain mukaan ensimmäisen asteen osuuskunnissa jäsenen äänimäärä sai olla enintään kymmenen kertaa suurempi kuin toisen jäsenen äänimäärä vain sellaisessa osuuskunnassa, jonka sääntöjen mukaan jäsenten enemmistön on oltava osuuskuntia tai muita oikeushenkilöitä. (OKLa 4:7 §.) Uuden lain mukaan jäsenen äänimäärä saa olla korkeintaan kaksikymmentä kertaa suurempi kuin toisen jäsenen äänimäärä vain sellaisessa osuuskunnassa, jonka sääntöjen mukaan jäsenten enemmistön on oltava osuuskuntia tai muita oikeushenkilöitä tai jonka jäsenenä on sääntöjen mukaan oltava vähintään yksi julkisyhteisö. (OKLb 5:13.2 §.) Julkisyhteisöjä Suomessa ovat esimerkiksi valtio, kunnat ja kuntayhtymät (Tilastokeskus 2014, hakupäivä 16.3.2014). Ensimmäisen asteen osuuskunnalla tarkoitetaan osuuskuntaa, jossa jäsenten vähemmistö on oikeushenkilöitä (Pöyhönen 2013, 54).

Muutoksilla äänivaltaerojen lieventämiseen ensimmäisen asteen osuuskunnissa pyritään siihen, että rahoituksen hankkiminen ja osuuskunnan käyttö eri toimialoilla helpottuisi. Lisäksi muutoksella tuodaan uusia keinoja johdon ja henkilöstön sitouttamiseen. Esimerkiksi vesiosuuskuntien ja terveystalveluiden tuottaminen helpottuu muutoksen vuoksi. Äänivaltaeron

lieventämisen tarkoituksena on myös helpottaa osuuskunnan käyttämistä yritysmuotona pääomavaltaisessa toiminnassa. Uuteen lakiin äänivaltaeroa lievennettiin, koska vuoden 2001 osuuskuntalakiin tehty muutos äänivaltaeron lieventämiseen liittyen, ei ole aiheuttanut käytännössä minkäänlaisia ongelmia. Ensimmäistä kertaa ääniporrastus otettiin käyttöön vuoden 2001 osuuskuntalakiin. Toisen asteen osuuskunnissa eli osuuskunnissa, joissa enemmistö jäsenistä on oltava osuuskuntia, muita oikeushenkilöitä tai joissa on oltava vähintään yksi julkisyhteisö, henkilöjäsenillä voi olla useampia ääniä ja äänimäärää voidaan porrastaa rajoituksetta. (HE 176/2001 vp, 51; HE 185/2012 vp, 57.)

Suomessa äänivaltaeroja on käytetty osuuskunnissa äärimmäisen vähän. Lainvalmistelussa perusteena äänivaltaeron lieventämiselle oli nimenomaan se, että se antaa mahdollisuuden esimerkiksi sellaisten hyvinvointiosuuskuntien perustamiseen, joissa olisi mukana isoja toimijoita kuten kuntia. Isot toimijat haluavat turvata selustansa ja siten tämä on ideana käyttökelpoinen. Vanhoissa toimivissa osuuskunnissa äänivaltaeron käyttöönotto on hankalaa, koska se vaatii kaikkien jäsenten suostumuksen. Kontkanen mukaan se voisi sinällään olla hyväksi ajatellessa tuottajaosuuskuntia, joissa kaikilla on yksi ääni. (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu.) Tuottajaosuuskuntia ovat maa- ja metsätaloustuottajien omistamat osuustoimintayritykset, kuten Metsäliitto ja Valio (Karjalainen 2014, hakupäivä 7.5.2014). Kontkanen mukaan on tietysti ymmärrettävää, että isot tuottajat haluaisivat enemmän äänivaltaa pieniin toimijoihin verrattuna. Toiminta on kuitenkin demokraattista, jos kaikilla on saman verran vaikutusvaltaa. Osuuspankeissa ja osuuskaupoissa äänivaltaeroilla ei ole minkäänlaista merkitystä. (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu.)

### **Päätöksentekovaatimukset**

Keskeisin päätöksentekomuoto osuuskunnissa on enemmistöpäätös eli päätökseksi valitaan ehdotus, joka on saanut yli puolet annetuista äänistä, jollei laissa toisin säädetä. Vaalissa tulee valituksi eniten ääniä saanut, ellei osuuskunnan kokous ennen vaalia päättä tai säännöissä määrää, että valituksi tulee se, joka saa yli puolet annetuista äänistä. Uutta lakia on muokattu helppolukuisemmaksi erottamalla enemmistöpäätös ja määräenemmistöpäätös omiksi peräkkäisiksi pykäliksi. (OKLa 4:21.1 §; OKLb 5:28.1-2 §.) Osuuskuntalain 5:29 §:ssä säädetään määräenemmistöllä tehtävistä päätöksistä. Tällä tarkoitetaan sitä, että osuuskunnan kokouksen päätökseksi tulee ehdotus, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä. Määräenemmistöllä tehtäviä päätöksiä ovat sääntöjen muuttaminen, suunnattu osuus- tai osakeanti, optio-oikeuksien ja muiden osuuksiin tai osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien



antaminen. Määräenemmistöllä voidaan päättää myös suunnatusta omien osuuksien tai osakkeiden hankkimisesta, sulautumisesta, jakautumisesta, yritysmuodon muuttamisesta osakeyhtiöksi sekä osuuskunnan asettamisesta selvitystilaan ja selvitystilan lopettamisesta. Määräenemmistöllä tehtävistä päätöksistä voidaan poiketa niin kuin osuuskuntalaissa säädetään tai säännöissä määrätään. Määräenemmistövaatimusta ei voida kuitenkaan säännöissä lieventää.

Osuuskuntalaissa säädetään tietyistä päätöksistä, joihin vaaditaan vähintään yhdeksän kymmenesosaa kokouksessa annetuista äänistä sekä päätöksistä, joihin vaaditaan kaikkien paikalla olevien suostumus. Vanhan lain mukaisesti myös uudessa laissa nämä säännökset on jaettu kahteen eri osioon. Yhdeksän kymmenesosaa äänistä tarvitaan, mikäli rajoitetaan jo jäsenenä olevan eroamisoikeutta tai rajoitetaan jo annettujen osuuksien osalta oikeutta irtisanoa osuuksia. Mikäli ehdotetaan lykättäväksi jo annetun osuuden palautuksen suorittamista jäsenyyden päättyessä tai jäsenen tai muun osuuden omistajan irtisanoessa osuuksiaan, tarvitaan myös tällöin päätöksentekoon yhdeksän kymmenesosan kannatus. (OKLa 4:22.1 §; OKLb 5:31.1 §.)

Kaikkien kokouksessa edustettujen jäsenten kannatus tarvitaan sääntöjen muuttamiseen, jos osuuskunnan pääasiallista tarkoitusta muutetaan, määrätään jäsenten erisuuruisista äänimääristä tai rajoitetaan jo jäsenenä olevan tai jo annetun osuuden tai osakkeen tuottamaa oikeutta ylijäämään, merkintähinnan palautukseen tai osuuskunnan netto-omaisuuteen. Vanhassa laissa puhuttiin osuuskunnan säästöstä, mutta uuteen lakiin vastaavasti termiksi on otettu käyttöön osuuskunnan netto-omaisuus (HE 185/2012 vp, 67). Kaikkien kannatus tarvitaan myös, jos lisätään jäsenenä olevan tai osuuden ja osakkeen omistajan maksuvelvollisuutta. Maksuvelvollisuutta voidaan lisätä kasvattamalla palautuskelvotonta merkintähintaa, ylimääräisiä maksuja tai määräämällä lisämaksuvelvollisuutta. Myös eroamisoikeuden tai irtisanoutumisoikeuden rajoittaminen ovat asioita, joihin kaikkien jäsenten suostumus tarvitaan. Vanhan lain mukaan jo annettujen osuuksien vähentämis- tai siirto-oikeutta koskevan rajoituksen muuttaminen vaati vain yhdeksän kymmenesosaa annetuista äänistä. Uuteen lakiin muutoksena on tullut se, että kyseiseen asiaan vaaditaan kaikkien paikalla olevien suostumus. Muutoksen tarkoituksena on turvata sääntöihin perustuvien osuuksien vapaa vaihdanta. (OKLa 4:22.2 §; OKLb 5:31.2 §.)

Uuteen lakiin on otettu säännös, jolla rajoitetaan jäsenyyteen tai osuuden tai osakkeen omistukseen perustuvaa etuoikeutta osuuksiin tai osakkeisiin. Kyseinen päätös vaatii kaikkien paikalla olevien suostumuksen. (OKLb 5:31.2 §.) Vanhan lain voimassa ollessa tällaiseen sääntömuutokseen sovellettiin yhdenvertaisuusperiaatetta. Vanhassa laissa ei myöskään ollut säännöksiä koskien sääntömuutoksia, joiden perusteella liitetään jo annettuun osuuteen tai osakkeeseen lunastusehto, rajoitetaan osuuskunnan oikeutta vahingonkorvaukseen tai muutetaan samanlajisten osuuskuntien ja osakkeiden tuottamien oikeuksien keskinäistä suhdetta. (HE 185/2012 vp, 67.) Kaikkiin edellä mainittuihin tarvitaan uuden lain mukaan kaikkien paikalla olevien kannatus. Osuuskunnan kokous ei saa tehdä yhdenvertaisuusperiaatteen vastaista päätöstä ilman sen jäsenen, osuuden tai osakkeen omistajan suostumusta, jonka kustannuksella epäoikeutettua etua annetaan. (OKLb 5:31.2 §.)

Mikäli osuuskunnan kokouksen päätökset poikkeavat kutsussa mainitusta pääasiallisesta sisällöstä, on päätöksestä ilmoitettava viipymättä niille jäsenille ja osuuden omistajille, jotka eivät olleet edustettuina kokouksessa. Ilmoitus on toimitettava samalla tavalla kuin kutsu osuuskunnan kokoukseen. Päätöksistä, joiden mukaan säännöissä rajoitetaan jäsenen eroamisoikeutta tai jäsenen tai osuuden omistajan oikeutta irtisanoa osuuksiaan tai lykätä osuuden palautusta on tehtävä ilmoitus viipymättä. Myös päätöksistä, joiden mukaan jäsenen tai osuuden omistajan oikeutta osuuskunnassa vähennetään tai velvollisuutta lisätään, osuuskunnan pääasiallista tarkoitusta tai toimialaa muutetaan tai osuuskunnan toimintaa jatketaan ehdotettua pidemmän ajan, on ilmoitettava viipymättä niille, jotka eivät olleet kokouksessa paikalla. (OKLb 5:33 §.)

### **Esteellisyys osuuskunnan kokouksessa**

Osuuskunnan kokouksessa esteellisyydellä tarkoitetaan sitä, että osuuskunnan jäsenellä tai hänen asiamiehellään ei ole oikeutta äänestää tietyissä tilanteissa. Jäsenellä tai hänen asiamiehellään ei ole oikeutta äänestää asiassa, joka koskee vastuuvapauden myöntämistä jäsenelle, kannetta jäsentä itseään vastaan, jäsenen nostamaa kannetta osuuskuntaa vastaan, jäsenen vapauttamista vahingonkorvausvelvollisuudesta tai muusta velvoitteesta osuuskuntaa kohtaan tai jäsenen ja osuuskunnan välistä sopimusta tai sitoumusta. Jäsen tai hänen asiamiehensä ei saa äänestää myöskään asiassa, joka koskee kannetta muuta henkilöä vastaan, tämän vapauttamista velvoitteesta osuuskuntaa kohtaan tai tämän ja osuuskunnan välistä sopimusta tai sitoumusta, jos jäsenellä on asiassa odotettavana olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa osuuskunnan edun kanssa. (OKLb 5:15.1 §.)

Vanhassa laissa edellä mainitut säännökset esteellisyydestä koskivat jäsenen lisäksi myös hänen asiamiestään (OKLa 4:8.1 §). Uuteen lakiin tästä vaatimuksesta on luovuttu ja näin ollen henkilökohtaisesti esteellinen asiamies voi edustaa esteetöntä jäsentä. Esteellisyyttä arvioidaan vain sen kannalta, jonka äänioikeutta käytetään. (OKLb 5:15.1 §.) Säännöksen koetaan helpottavan valtuutettujen henkilöiden ja valtuutuksien käyttöä (HE 185/2012 vp, 58). Osuuskunta Pro Perniön puheenjohtaja Korpinen näkee tämän lakimuutoksen pääasiassa myönteinä asiana, vaikka ei omassa osuuskunnassa koe asiaa tarpeellisena osuuskunnan koon vuoksi (Korpinen 6.5.2014, puhelinhaastattelu). Uuteen lakiin on lisätty säännös koskien tilannetta, jossa kaikki jäsenet ovat esteellisiä. Lain mukaan esteellisyyssäännöksiä ei tällöin sovelleta. (OKLb 5:15.2 §.) Uudesta laista on poistettu säännös koskien osuuskunnan johtoa. Johtoon kuuluvilla ei ole oikeutta osallistua tilintarkastusta koskevien päätösten tekemiseen osuuskunnan kokouksessa (OKLa 4:8.2 §).

### **Osuuskunnan kokouksen päätöksen täytäntöönpano ja moittiminen**

Sääntöjen muuttamisesta ja muutoksen täytäntöönpanosta säädetään voimassa olevan osuuskuntalain 5:34 §:ssä. Osuuskunnan sääntöjen muuttamisesta päättää aina osuuskunnan kokous. Päätös on tehtävä määräenemmistöllä, eli se on pätevä, kun sitä kannattaa kaksi kolmasosaa jäsenistä. Päätös sääntöjen muuttamisesta on ilmoitettava viivytyksettä rekisteröitäväksi, eikä päätöstä saa panna täytäntöön ennen kuin se on rekisteröity. (OKLb 5:34.1-2; 5:29.1 §.) Osakeyhtiölain mallin mukaisesti uuteen osuuskuntalakiin on otettu säännös tilanteita varten, joissa sääntöjen muutos edellyttää sellaisia täytäntöönpanotoimia, joista tulee tehdä merkintä rekisteriin. Muutos tulee ilmoittaa rekisteröitäväksi ja rekisteröidä samalla täytäntöönpanotoimien kanssa. (OKLb 5:34.2 §; OYL 5:30.2 §.) Jos halutaan muuttaa esimerkiksi hallituksen jäsenten lukumäärän pienentämistä koskevaa sääntömääräystä, on perusteltua ilmoittaa samalla kertaa rekisteriin sekä sääntöjen muutos että uusi hallitus (HE 185/2012 vp, 69). Jäsenellä on oikeus moittia osuuskunnan kokouksen päätöstä, jos asian käsittelyssä ei ole noudatettu oikeaa menettelyä ja siitä koitua virhe on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön tai jäsenen oikeuteen. Päätöstä voi moittia myös, mikäli päätös on muutoin osuuskuntalain tai sääntöjen vastainen. Moitekanne on nostettava määräajassa, joka on kolme kuukautta päätöksen tekemisestä. (OKLb 24:1 §.)

### 4.3 Edustajisto

Osuuskunnan säännöissä voidaan määrätä, että jäsenten päätösvaltaa käyttää osuuskunnan kokouksen sijasta jäsenten valitsema edustajisto. Osuuskunnan kokoukset voidaan siis joko kokonaan tai osittain korvata edustajistolla. (OKLa 4:27 §; OKLb 5:37 §.) Näin toimitaan yleensä silloin, kun kyseessä on jäsenmäärältään suuri osuuskunta tai osuuskunta toimii maantieteellisesti laajalla alueella. ovat tilanteita (Ruuskanen 2.5.2014, puhelinhaastattelu). Tällöin säännöissä on erikseen määrättävä edustajiston asettamisesta, tehtävistä, valittavien jäsenten lukumäärästä ja toimikaudesta. Toimikausi voi olla pisimmillään kuusi toimikautta. Uuteen lakiin on lisäksi otettu säännös osuuskunnan jäsenen ja osakkeen tai osuuden omistajan oikeudesta osallistua edustajiston kokoukseen. Lain mukaan siihen ei ole oikeutta, mikäli säännöissä ei ole asiasta toisin sovittu. Säännöissä voidaan kuitenkin sopia ainoastaan osallistumisoikeudesta edustajiston kokouksiin ilman äänioikeutta. (OKLa 4:27 §; OKLb 5:37 §.) Osuuskauppa Arinan markkinointijohtaja Ruuskanen kertoi, että Osuuskauppa Arinassa kaikki edustajiston vaaleilla valitut ovat jäseniä ja heillä on osallistumisoikeus edustajiston kokoukseen. Osuuskauppa Arinan tavallisella osuuskunnan jäsenellä ei ole osallistumisoikeutta edustajiston kokoukseen, koska käytännössä sellaista kokousta ei ole mahdollista järjestää. (Ruuskanen 9.5.2014, puhelinhaastattelu.)

Osuuskunnan edustajisto on aina valittava suhteellista vaalitapaa noudattaen, jollei säännöissä toisin määrätä. Uuden lain mukaan säännöissä voidaan siis määrätä muusta kuin suhteellisesta vaalittavasta, joka ei vanhan lain mukaan ollut mahdollista. (OKLa 4:28.1-2 §; OKLb 5:38.1-2 §.) Suhteellista vaalitapaa noudattaessa äänestysprosentti jää helposti alhaiseksi. Esimerkiksi Osuuskauppa Arinan edustajiston vaalissa äänestysprosentti jäi alle 20 prosentin ja vaaleissa asetettiin vähemmän ehdokkaita kuin edellisissä vaaleissa. Jäsenen vaikuttamismahdollisuuksien ja -kanavien näkökulmasta yksi harkittava vaihtoehto voisi olla vaalittavan muuttaminen suoravaaliksi, jolloin ei kerätä ehdokaslistoja vaan halukkaat jäsenet voivat suoraan asettaa ehdolle. (Ruuskanen 2.5.2014, puhelinhaastattelu.) Edustajiston jäsenet valitaan eri jäsenryhmien tai eri alueiden mukaan määrättävistä vaalipiireistä, mikäli säännöissä niin määrätään. Tällöin säännöissä on määrättävä myös perusteista, joilla jäsenet jaetaan eri vaalipiireihin. (OKLa 4:28.1-2 §; OKLb 5:38.1-2 §.)

Uuden lain sisältö vastaa vanhan lain sisältöä edustajiston toimikauden keskeyttämisestä ja uuden edustajiston valinnasta kesken toimikauden. Lain mukaan on järjestettävä edustajiston jäsenten valinta kesken heidän toimikautensa, mikäli osuuskunnan jäsenet, jotka edustavat vähintään puolta tai säännöissä määrättyä pienempää osaa jäsenten yhteenlasketusta äänimäärästä, sitä kirjallisesti vaativat. (OKLb 5:39.1 §.) Edustajistoa käytetään tavallisesti osuuskunnissa, joissa osuuskunnan kokouksien järjestäminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista suuren jäsenmäärän vuoksi. Edustajistolla turvataan jäsenten ja eri jäsenryhmien tasapuolinen osallistuminen osuuskunnan asioiden hoitoon. Vastavuoroisesti edustajisto voi heikentää jäsenten suoraa päätösvaltaa osuuskunnan asioissa. (Pöyhönen 2013, 209.) Edustajiston käyttö on suurissa osuuskunnissa välttämätön käytännön pakko, koska kaikkia jäseniä olisi mahdoton kutsua yhteiseen kokoukseen. Osuuskunnan jäsenille voidaan luoda kaikkia muita mahdollisia vaikutuskanavia, kuten palautteenanto mahdollisuus palveluiden ja muun toiminnan osalta. Toivottavaa on, että osuuskunnan jäsenet olisivat aktiivisia ja antaisivat palautetta suoraan osuuskunnan johdolle sekä eri toimipaikkoihin. Esimerkiksi paneelitoiminnan avulla voidaan kysyä jäseniltä, miten he haluaisivat kehittää toimintaa. Sillä tavalla pyritään vuorovaikutteisuuteen ja aktiivisuuteen. Kuitenkaan kaikki osuuskunnan jäsenistä eivät halua olla aktiivisia ja antaa palautetta, osallistua paneelitoimintaan, asettua ehdolle edustajiston vaaleissa tai äänestää ehdokkaita kyseisissä vaaleissa. (Ruuskanen 2.5.2014, puhelinhaastattelu.)

Jos osuuskunnalle on valittu edustajisto, sen päätösvaltaan kuuluu yleensä kaikki osuuskunnan kokoukselle kuuluvat asiat. Edustajiston jäsenellä on käytettävissä kokouksessa aina yksi ääni. Jäsenellä on oikeus käyttää ääntään vain henkilökohtaisesti eli hän ei voi käyttää oikeuttaan asiamiehen välityksellä. Avustajan käyttöön on oikeus vain, jos säännöissä niin määrätään tai edustajiston kokous niin päättää. Edustajistolle kuuluva ylimääräinen edustajiston kokous on pidettävä, jos vähintään neljännes tai säännöissä määrätty pienempi osa edustajiston jäsenistä sitä vaatii. Uuden lain mukaan ylimääräisessä edustajiston kokouksessa voidaan käsitellä vain osuuskuntalain mukaan edustajistolle kuuluvaa asiaa. (OKLb 5:41.1-2 §.) Rajoitus ei käytännössä vaikuta merkittävästi edustajiston toimivaltaan, koska pääsäännön mukaan hallituksen yleistöimivaltaan tai hallintoneuvoston tehtäviin kuuluvan asian siirtäminen edellyttäisi osuuskunnan edustajiston sekä kaikkien muiden jäsenten yksimielistä kannatusta (HE 185/2012 vp, 71). Edustajiston päätöksen moittimiseen ja vahingonkorvausvastuuseen sovelletaan vastaavia säännöksiä kuin osuuskunnan kokoukseen (OKLb 24:1 §). Edustajistoa koskevat samat esteellisyyssäännökset kuin osuuskunnan kokousta (OKLb 5:15.1 §).

## 5 OSUUSKUNNAN JOHTO

Osuuskunnan johtoon kuuluvat hallitus, toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto. On tärkeää, että johtoon valittavat henkilöt ovat ammattitaitoisia ja halukkaita hoitamaan yhteisiä asioita ilman, että tavoittelevat omaa etuaan. Osuuskunnan johdon on toimittava juridista vastuuta noudattaen eli heidän on noudatettava toiminnassaan lakia ja muita säännöksiä. (Pellervo 2010, 10, 40.) Osuuskuntalaki mahdollistaa monia eri hallintorakenteita. Esimerkiksi pienten, keskisuurten ja suurten osuuskuntien hallintorakenteet saattavat poiketa suuresti toisistaan. (Pöyhönen 2013, 127–128.) Uudessa osuuskuntalaissa esitetään selkeyden lisäämisen vuoksi yksi toimielin kerrallaan. Käsittely aloitetaan toimielimen valitsemisen sijaan toimielimen tehtävästä. Sääntelytyylillä on pyritty lisäämään yhdenmukaisuutta osakeyhtiölain kanssa. (HE 185/2012 vp, 72.) Tässä luvussa käsitellään osuuskunnan johtoa ja edustamista sekä niihin tulleita muutoksia, jotka astuivat lakiuudistuksen myötä voimaan vuoden 2014 alusta.

Säännöissä voidaan määrätä myös muista osuuskunnan toimielimistä. Osuuskuntalain mukaan tällaisille elimille ei voi antaa osuuskunnan tai edustajiston kokoukselle, valitsijamiehille, hallitukselle, toimitusjohtajalle tai hallintoneuvostolle kuuluvia tehtäviä. (OKLb 6:25 §.) Muilla osuuskunnan toimielimillä tarkoitetaan osuuskuntakäytännön mukaan esimerkiksi myymälä- ja alueneuvostoja sekä konttoritoimikuntia. Näillä elimillä pyritään yleensä kehittämään osuuskunnan jäsenistön asiakas- ja omistajasuhdetta. (HE 185/2012 vp, 78.) Esimerkiksi Osuuskauppa Arinalla on hallituksen ja hallintoneuvoston lisäksi toimitusjohtajan johtama operatiivinen johtoryhmä. Johtoryhmään kuuluu kymmenen henkilöä eri toimialoilta ja tukipalveluista. Osuuskunnan johtoryhmän henkilövalinnat vahvistaa hallitus. (Ruuskanen 2.5.2014, puhelinhaastattelu.)

### 5.1 Hallitus

Osuuskuntalain mukaan osuuskunnalla on oltava hallitus. Hallituksen lisäksi osuuskunnan johtoon voi kuulua myös toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto. (OKLb 6:1.1 §.) Hallituksen yleisiin tehtäviin kuuluu osuuskunnan hallinnon ja toiminnan asianmukainen järjestäminen. Hallituksen vastuulla on myös varmistaa, että osuuskunnan kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. (OKLb 6:2.1 §.)

Hallituksen päätöksenteossa noudatetaan enemmistöperiaatetta, mikäli päätöksen tekemiseen ei sääntöjen mukaan vaadita määräenemmistöä. Äänten mennessä tasan, puheenjohtajan ääni on ratkaiseva. Päätöksiä tehdessä hallituksen on oltava päätösvaltainen. Hallitus on päätösvaltainen, kun paikalla on yli puolet jäsenistä, ellei säännöissä ole toisin määrätty. Päätöstä ei saa tehdä, elleivät kaikki hallituksen jäsenet ole saaneet mahdollisuutta osallistua asian käsittelyyn. (OKLb 6:3 §.) Hallituksen päätösvaltaisuutta koskeva säännös vastaa sisällöltään vanhaa osuuskuntalakia (OKLa 5:9 §). Muutoksena vanhaan lakiin on tullut säännös, jonka mukaan kielto noudattaa pätemätöntä päätöstä ei koske sellaista nimenkirjoittajaa, joka ei kuulu osuuskuntalaissa säänneltyyn johtoon. Uuden osuuskuntalain mukaan hallitus tai hallituksen jäsen ei saa noudattaa osuuskunnan tai edustajiston kokouksen, hallintoneuvoston tai hallituksen tekemää päätöstä, joka on osuuskuntalain tai osuuskunnan sääntöjen vastaisena pätemätön. (OKLa 5:11.2 §; OKLb 6:2.2 §.)

Hallituksen puheenjohtaja vastaa siitä, että hallitus kokoontuu tarpeen vaatiessa. Kokous on kutsuttava koolle, jos hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja sitä vaatii. Mikäli hallituksen puheenjohtaja vaatimuksesta huolimatta ei kutsu kokousta koolle, kutsun voi tällöin toimittaa hallituksen jäsen, jos koolle kutsumisen hyväksyy vähintään puolet hallituksen jäsenistä tai toimitusjohtaja. (OKLb 6:5.1 §.) Taustalla muutokselle on käytännössä ilmenneet ongelmatilanteet (HE 185/2012 vp, 73). Pellervo-Seuran lakiasianjohtaja Anne Kontkasan tietoon ei ollut kuitenkaan tullut yhtään ongelmatilannetta (Kontkanen 7.5.2014, puhelinhaastattelu). Mahdollisia ongelmatilanteita pyritään kuitenkin ratkaisemaan uuden osuuskuntalain säännöksellä, jonka mukaan myös kella tahansa hallituksen jäsenellä on oikeus kutsua kokous koolle (HE 185/2012 vp, 73). Selvyyden vuoksi uuteen lakiin on myös lisätty nimenomainen säännös siitä, että hallitus voi päättää muidenkin kuin hallituksen jäsenen läsnäolo-oikeudesta kokouksessa. Tästä voidaan määrätä myös osuuskunnan säännöissä. (OKLb 6:5.2 §.)

Hallituksen jäsenellä ei ole oikeutta osallistua hänen ja osuuskunnan välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Hänellä ei myöskään ole oikeutta osallistua osuuskunnan ja kolmannen välistä sopimusta tai sitoumusta koskevan asian käsittelyyn, mikäli hänelle on odotettavissa siitä olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa osuuskunnan edun kanssa. Säännöstä sovelletaan myös muuhun oikeustoimeen sekä oikeudenkäyntiin ja muuhun puhevallan käyttämiseen. (OKLb 6:4 §.) Muulla oikeustoimella tarkoitetaan muun muassa päätöstä myöntää optio-oikeuksia hallituksen jäsenelle itselleen. Vanhassa laissa lahjoitusta koskevan päätöksenteon esteellisyys

sisältyy uudessa laissa säännökseen, jossa käsitellään muuta oikeustoimea. (OKLa 5:10 §; HE 185/2012 vp, 73.)

Uuteen lakiin on lisätty erillinen pykälä koskien hallituksen pöytäkirjaa sekä säännös koskien tehtävien siirtämistä toimitusjohtajalta hallituksella ja hallitukselta yhtiökokoukselle. (OKLa 5:8.3 §; OKLb 6:6-7 §.) Molemmat pykälät vastaavat jo aiemmin voimassa ollutta osuuskuntakäytäntöä ja lain periaatteita, vaikka aiemmin sitä ei ollut lakiin kirjoitettu. (HE 185/2012 vp, 73.)

### **Hallituksen jäsenet**

Uudessa laissa hallituksen enimmäisjäsenmäärää on vähennetty seitsemästä viiteen. Muutos vastaa osakeyhtiölakia. Hallitukseen on valittava yhdestä viiteen jäsentä, jollei säännöissä toisin sovita. Jos hallituksessa on vähemmän kuin kolme jäsentä, on oltava myös vähintään yksi varajäsen. Hallitukselle on valittava myös puheenjohtaja, jos hallituksessa on useita jäseniä. Puheenjohtajan valinnan tekee hallitus, jos toisin ei ole sovittu tai säännöissä toisin määrätä. (OKLa 5:8.2 §; OKLb 6:8 §.)

Hallituksen jäsenet valitsee osuuskunnan kokous. Säännöissä voidaan myös määrätä hallintoneuvoston oikeudesta valita jäsenet. (OKLb 6:9.1 §.) Säännös vastaa aikaisempaa osuuskuntalakia (OKLa 5:1.3 §). Muutoksena vanhaan lakiin, uuden lain mukaan hallituksen jäseneltä ei vaadita enää kirjallista suostumusta tehtävään (OKLa 5:1.5 §; OKLb 6:9 §). Muutoksesta huolimatta on kuitenkin selvää, että ketään ei voida ilman suostumusta valita osuuskunnan hallitukseen jäseneksi (HE 185/2012 vp, 74). Osuuskunnan säännöissä voidaan määrätä, että vähemmän kuin puolet hallituksen jäsenistä valitaan muussa järjestyksessä eli valinta annetaan osuuskunnan ulkopuolisille (OKLb 6:9.2 §). Nämä sääntömääräykset ovat käytännössä hyvin harvinaisia. Jos halutaan kiintiöidä vähemmistöosuus hallituksesta jollekin osuuskunnan ulkopuoliselle taholle, voidaan käyttää edellä mainittuja sääntömääräyksiä. (HE 185/2012 vp, 74.) Vanhan osuuskuntalain mukaan hallituksen jäsenen valitsemisesta on tällaisessa tapauksessa ilmoitettava osuuskunnalle kuukauden kuluessa. Mikäli ilmoitusta ei tehdä, osuuskunnan kokous tai hallintoneuvosto voi valita jäsenelle sijaisen. (OKLa 5:1.4 §.) Uudessa laissa ehdottoman määräajan vaatimuksesta on luovuttu. Säännöissä määräajasta voidaan kuitenkin määrätä. (OKLb 6:9 §.) Siirtymäaika on koettu tarpeettomaksi, koska uuden lain perusteella osuuskunta ei voi käytännössä valita muun tahon laiminlyönnin perusteella uutta jäsentä kuukautta lyhyemmässä ajassa (HE 185/2012 vp, 74; Pöyhönen 2013, 137).



Uudessa laissa on laajennettu niiden henkilöiden joukkoa, jotka eivät voi olla hallituksen jäseniä. Hallituksen jäsenenä ei voi siis olla oikeushenkilö eikä alaikäinen tai sellainen, jolle on määrätty edunvalvoja, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu tai konkurssissa oleva. (OKLb 6:10.1 §.) Taustalla tälle on ajatus siitä, että henkilö, joka ei pysty itse huolehtimaan omista asioistaan, ei voi tulla valituksi hallituksen jäseneksi (HE 185/2012 vp, 74). Vähintään yhdellä hallituksen jäsenellä on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei tästä myönnetä lupaa poiketa (OKLb 6:10.2 §).

Hallituksen jäsenen toimikausi jatkuu toistaiseksi, jollei osuuskunnan säännöissä määrätä määräaikaisesta toimikaudesta. Uudessa laissa on nimenomainen maininta uuden hallituksen jäsenen toimikauden alkamisesta. Lain mukaan toimikausi päättyy ja uuden jäsenen toimikausi alkaa uuden jäsenen valinnasta päättävän kokouksen päättyessä, jollei säännöissä toisin määrätä. (OKLb 6:11 §; HE 185/2012 vp, 74.)

Hallituksen jäsenellä on oikeus erota tehtävästään jo ennen toimikauden päättymistä. Eroaminen astuu voimaan, kun tieto ilmoitetaan hallitukselle sekä jäsenen valitsijalle, mikäli sen on valinnut muu taho kuin osuuskunnan kokous. (OKLb 6:12.1-2 §.) Aiempi laki edellytti aina kirjallista ilmoitusta, joka oli allekirjoitettava ja päivättävä (OKLa 5:3.1 §). On kuitenkin katsottu, että eroamisen on voinut jo aiemman lain voimassa olon aikana tehdä muuten kuin kirjallisesti, joten tällä hetkellä voimassa olevaan osuuskuntalakiin kyseisestä säännöksestä on luovuttu. Kirjallinen ilmoitus kuitenkin voi olla hyvä tehdä eroavan jäsenen turvaksi, koska sen avulla on helppo todistaa todellinen eroamispäivä. (HE 185/2012 vp, 75.)

Hallituksen jäsen voidaan erottaa kesken toimikauden. Hallituksen jäsenen voi erottaa tehtävästään se, joka hänet on siihen valinnut. Uuteen lakiin on lisäksi lisätty selkeyttämisen vuoksi säännös siitä, että hallituksen jäsenen voisi erottaa myös osuuskunnan kokous, vaikka sen olisi valinnut jokin muu hallintoelin. Tämän edellytyksenä on se, että osuuskunnan sääntöjä on muutettu niin, ettei kyseisellä hallintoelimellä ole enää valintaoikeutta. Uuden lain selkeyttämisen vuoksi, lakiin on lisätty myös momentti erotetun jäsenen toimikauden päättymisajankohdasta. Kyseisen momentin mukaan erotetun jäsenen toimikausi päättyy erottamisesta päättävän osuuskunnan kokouksen päättyessä, jollei muusta ajankohdasta sovita. Mikäli jäsenen erottaa muu kuin osuuskunnan kokous, niin toimikausi päättyy välittömästi, ellei erottamisen yhteydessä muuta ilmene. (OKLa 5:3.1-2 §; OKLb 6:13.)

Voimassa olevan osuuskuntalain mukaan hallituksen on ilmoitettava tytäryhteisön hallitukselle tai muulle vastaavalle toimielimelle, jos osuuskunnasta on tullut emo-osuuskunta eli on syntynyt konsernisuhde. Ilmoitus on tehtävä myös jos se on lakannut olemasta emo-osuuskunta eli konsernisuhde on päättynyt. Tytäryhteisön hallituksen tai muun sitä vastaavan toimielimen velvollisuuksiin kuuluu velvollisuus antaa emo-osuuskunnan hallitukselle tarvittavat tiedot konsernin toiminnan tuloksen laskemiseen ja aseman arvioimiseen. (OKLb 6:15 §.) Vanhan osuuskuntalain mukaan tietoja emo-osuuskunnan tai konsernisuhteen lakkaamisesta ei tarvinnut antaa (OKLa 5:7 §). Säännös on otettu uuteen lakiin, koska sillä on merkitystä tiedonantovelvollisuuteen liittyen (HE 185/2012 vp, 75). Muihin hallituksen tehtäviin liittyen uuteen osuuskuntalakiin on lisätty pykälä koskien sellaisen osuuskunnan ja sen ainoan jäsenen välistä sopimusta tai sitoumusta, joka ei kuulu osuuskunnan tavanomaiseen liiketoimintaan. Lain mukaan se on merkittävä tai liitettävä hallituksen kokouksen pöytäkirjaan. Vanhassa osuuskuntalaissa ei ollut vastaavanlaista pykälää. (OKLb 6:16 §.)

## **5.2 Toimitusjohtaja**

Toimitusjohtajan yleistöimivaltaan kuuluu hoitaa osuuskunnan juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että kirjanpito on osuuskunnassa lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Uuteen osuuskuntalakiin vanhasta poiketen on kirjoitettu säännös koskien toimitusjohtajan velvollisuutta antaa tietoja hallitukselle ja sen jäsenelle. Säännöksen mukaan toimitusjohtajan on siis annettava hallitukselle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen hallituksen tehtävien hoitamiseksi. (OKLb 6:17.1 §.) Tämäkin säännös vastaa voimassa olevaa osakeyhtiölakia (OYL 6:17.1 §).

Uuteen lakiin on säilytetty vanhaa lakia vastaava säännös toimitusjohtajan toimivallasta laajakantoisiin tai epätavallisiin toimiin liittyen. Näin uuden lain rakenteesta on saatu helpommin luettava. Uuden osuuskuntalain mukaan hallitus voi yleisesti rajoittaa toimitusjohtajan läsnäoloa hallituksen kokouksessa. Vanhassa laissa, lain sanamuodon mukaan, hallituksella oli oikeus vain määrättyssä eli yksittäisessä tapauksessa rajoittaa toimitusjohtajan osallistumista hallituksen kokoukseen. (OKLa 5:8.2 §; OKLb 6:17.2 §.) Voimassa olevan lain mukaan hallitus voi siis yleisesti päättää, ettei toimitusjohtajalla ole oikeutta osallistua hallituksen kokoukseen (OKLb 6:18 §). Käytännössä useimmiten toimitusjohtajan läsnäolo on kuitenkin välttämätöntä, mutta lailla ei ole haluttu rajoittaa osuuskunnan hallituksen työskentelyn järjestämistä (HE 185/2012 vp, 76).

Toimitusjohtajan valinnasta, eroamisesta ja erottamisesta säädetään osuuskuntalain 6:20 §:ssä. Toimitusjohtajan valitsee hallitus. Osuuskunnan säännöissä voidaan määrätä myös hallintoneuvoksen tai osuuskunnan kokouksen oikeudesta valita toimitusjohtaja. Tämä säännös vastaa vanhan lain sisältöä. Muutoksena vanhaan lakiin, uuden lain mukaan toimitusjohtajalta ei vaadita enää kirjallista suostumusta. Ketään ei kuitenkaan voida valita toimitusjohtajan tehtävään ilman tämän suostumusta. On siis edelleen käytännössä suositeltavaa, että toimitusjohtajaksi nimettävältä pyydetään suostumus siten, että se voidaan helposti myöhemmin osoittaa. (HE 185/2012 vp, 76.) Vanhassa laissa ei ole ollut säännöstä toimitusjohtajan oikeudesta erota tehtävästään. Uuteen lakiin tämä säännös on kirjoitettu ja se vastaa voimassa olleen oikeuden periaatteita. Toimitusjohtajalla on siis oikeus erota tehtävästään ja eroaminen tulee voimaan aikaisintaan, kun siitä on ilmoitettu hallitukselle. Vanhassa laissa ei ollut säännöstä toimitusjohtajan erottamisesta ja uuteen lakiin tämä on kirjoitettu. Säännöksen mukaan toimitusjohtajan voi siis erottaa tehtävästään se, joka sen on valinnut ja erottaminen tulee voimaan välittömästi, jollei hallitus päättä toisin. (OKLb 6:20 §.)

### **5.3 Hallintoneuvosto**

Hallintoneuvostosta ja sen tehtävistä määrätään osuuskunnan säännöissä. Hallintoneuvosto on luonteeltaan valvova elin. Sen tärkeimpänä tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulla olevaa osuuskunnan hallintoa. Hallintoneuvosto voi antaa hallitukselle ohjeita laajoihin ja periaatteellisesti tärkeisiin asioihin. Lisäksi säännöissä sovitaan muista hallintoneuvostolle kuuluvista tehtävistä. Säännöissä voidaan sopia esimerkiksi siitä, että hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet, toimitusjohtajan ja muut osuuskunnan ylimpään johtoon kuuluvat ja määrää sekä heidän palkkioista että palkkaeduista. Lisäksi voidaan sopia, että hallintoneuvosto päättää asioista, jotka koskevat toiminnan huomattavaa supistamista, laajentamista tai muuta osuuskunnan organisaation olennaista muuttamista. Edellisten lisäksi voidaan sopia, että hallintoneuvostolle kuuluu hallituksen yleistoimivaltaan sisältyviä tehtäviä ja niiden hoitamista, mikäli niitä tehtäviä ei ole määrätty muiden toimielinten hoidettaviksi. (OKLb 6:21 §.) Erona vanhaan osuuskuntalakiin, uuden lain mukaan hallintoneuvoston ei tarvitse antaa varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle lausuntoa tilinpäätöksestä ellei säännöissä toisin sovita (OKLa 5:13 §).

Lakiuudistuksen myötä hallintoneuvoston tiedonsaantiin liittyen osuuskuntalaista on poistettu säännös siitä, että heidän toiminnan kannalta tarpeelliset tiedot olisi pyydettävä hallintoneuvoston kokouksessa. Uudessa laissa tarpeellisten tietojen pyytämistä ei ole enää rajoitettu

hallintoneuvoston kokoukseen, vaan toiminnan kannalta tarpeellisia tietoja voi pyytää koska vain. (OKLa 5:13 §; OKLb 6:22 §.) Osuuskunnissa nykyinen käytäntö ei ole millään tavalla perusteltua, koska hallintoneuvoston tehtävä on valvoa hallitusta. Sen vuoksi tiedonsaantia ei kiireellisiä asioita ajatellen kannata sitoa hallintoneuvoston kokoukseen. (HE 185/2012 vp, 77.)

#### **5.4 Edustaminen**

Osuuskuntaa edustaa hallitus. Myös toimitusjohtaja voi edustaa osuuskuntaa asiassa, joka kuuluu hänen tehtäviinsä. (OKLb 6:26 §.) Edustamisoikeus ilmenee käytännössä muun muassa siten, että edustajalla on oikeus kirjoittaa osuuskunnan toiminimi (HE 185/2012 vp, 78). Osuuskunnan säännöissä voi olla määräys siitä, että hallituksen jäsenellä tai toimitusjohtajalla on edustamisoikeus osuuskunnan asioissa. Hallitus voi myös antaa oikeuden osuuskunnan edustamiseen jäsenelleen, toimitusjohtajalle tai muulle nimetylle henkilölle ja se voi myös milloin tahansa peruuttaa antamansa oikeuden. (OKLb 6:27 §.) Tällaisen edustamisoikeuden on katsottu olevan henkilökohtainen (HE 185/2012 vp, 78). Uuteen lakiin on lisätty nimenomainen säännös edustamisoikeuden antamisesta nimetylle henkilölle ja säännös vastaa sanamuodoltaan osakeyhtiölain säännöstä (OKLb 6:27 §; OYL 6:26.1 §).

Kaupparekisteriin voidaan merkitä vain sellainen osuuskunnan edustusoikeutta koskeva rajoitus, jonka mukaan kahdella tai useammalla henkilöllä on tämä oikeus vain yhdessä. Sääntöjen toimialamääräys rajoittaa edustajan toimivaltaa. (OKLa 5:15.3 §; OKLb 6:28 §.) Uuteen lakiin on otettu edellä mainittu säännös, jossa lain selkeyttämisen vuoksi mainitaan mahdollisuudesta rajoittaa osuuskunnan edustajan toimivaltaa osuuskunnan sääntöjen toimialamääräyksellä (HE 185/2012 vp, 78). Osuuskuntalain 6:29 §:ssä säädetään edustajan osuuskunnan puolesta tekemän oikeustoimen sitomattomuuden edellytyksistä. Oikeustoimi ei sido osuuskuntaa, jos edustaja on toiminut vastoin osuuskuntalaissa säädettyä kelpoisuuden rajoitusta, edustaja on toiminut vastoin edellä mainittua kaupparekisterin rajoitusta tai edustaja on ylittänyt toimivaltansa ja se, johon oikeustoimi kohdistui, tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää toimivallan ylityksestä.

## 6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössä oli tarkoituksena tutkia vuoden 2014 alusta voimaan tulleen lakiuudistuksen vaikutuksia osuuskuntien perustamiseen ja hallintoon liittyen. Lakimuutoksen tuomia uudistuksia selvitettiin vertailemalla vanhaa ja uutta osuuskuntalakia. Tavoitteena oli selvittää ja antaa lukijalle selkeä kuva lakiuudistuksen vaikutuksista uusiin ja jo olemassa oleviin osuuskuntiin. Asiaa selvitettiin seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Minkälainen osuuskunta on yritysmuotona?
2. Miten uusi laki vaikuttaa osuuskunnan perustamiseen ja hallintoon?
3. Miten osuuskuntalain muutokset vaikuttivat nykyisiin, jo olemassa oleviin osuuskuntiin?

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusmenetelmänä oli lainoppi ja haastattelut, jotka tehtiin teemahaastattelujen muodossa. Haastattelut toteutettiin kolmelle eri osuuskunnan edustajalle sekä Pellervo-Seura ry:n lakiasiaintohtajalle. Keskeisimpiä lähteitä opinnäytetyössä ovat uusi osuuskuntalaki, vanha vuoden 2001 osuuskuntalaki sekä uusimpaan lakiuudistukseen liittyvä hallituksen esitys. Osakeyhtiölakia hyödynnettiin koko opinnäytetyöprosessin ajan, koska uusi osuuskuntalaki on tehty vastaamaan yhteneviltä osin osakeyhtiölakia. Opinnäytetyössä on hyödynnetty myös oikeuskirjallisuutta, joista keskeisimpinä Jukka Mähösen ja Seppo Villan teos *Osuuskunta* sekä Seppo Pöyhösen teos *Osuuskunta ja osuuskuntalaki*.

Osuuskunta määritellään jäsenistään erilliseksi oikeushenkilöksi ja yhteisöksi. Osuuskunta voidaan määritellä myös jäsentensä omistamaksi ja demokraattisesti hallinnoimaksi henkilöyhtiöksi, johon jäsenet voivat vapaaehtoisesti liittyä. Osuuskunta on siis yhteisö, jolla on täydellinen oikeushenkilöllisyys. Tällä hetkellä osuuskunta on vielä varsin tuntematon yritysmuoto verrattuna muihin suomalaisiin yritysmuotoihin ja osuuskuntaan yritysmuotona liittyy erikoisia käsityksiä. Yhtenä uuden lain tavoitteena on tuoda osuuskuntaa tunnetummaksi suurelle yleisölle. Yritysmuotoon liittyy vahvasti omistajuus ja etujen tuottaminen sen jäsenille. Osuuskunnat ovat kuitenkin siirtyneet kokoajan lähemmäs osakeyhtiöille tavanomaista voitontavoittelua.

Osuuskuntalain lakiuudistuksen tavoitteena oli lisätä osuuskuntien joustavuutta, houkuttelevuutta ja kilpailukykyä yritysmuotona. Uusi laki pyrkii myös palvelemaan olemassa olevia osuuskuntia ja niiden nykyisiä toimintatapoja sekä jäseniä aiempaa paremmin. Lisäksi uudella osuuskuntalailla halutaan mahdollistaa nykyisten ja uusien osuuskuntien toiminnan ja jäsenistön kehittäminen nykyaikaisen osuuskuntamuodon tarpeiden mukaiseksi. Osuuskuntalailla on tarkoitus lisätä toimintamahdollisuuksia ja parantaa osuuskuntien toimintaedellytyksiä yleisesti ja suhteessa kilpailijoihin. Ongelmana on se, että osuuskunta on suurelle yleisölle vielä varsin tuntematon yritysmuoto.

Uudella lailla on pyritty lisäämään osuuskuntien houkuttelevuutta yhdenmukaistamalla lainsäädäntöä osakeyhtiölakia vastaavaksi. Tässä vaiheessa on vielä varhaista sanoa lisääkö lakiuudistus osuuskunnan houkuttelevuutta. Uudesta laista on verrattuna vanhaan lakiin vähennetty muotomääräyksiä ja säädetty kokonaan uusista menettelyistä. Lain rakennetta on selkeytetty ja laista on tehty helppolukuisempi, joka lisää houkuttelevuutta ja helpottaa lain tulkintaa. Joustavuus on lisääntynyt osuuskuntalain tahdonvaltaisuutta lisäämällä. Esimerkiksi osuuskunnan säännöt on mahdollista laatia hyvin yksinkertaisiksi ja pakottavia säännöksiä on hyvin vähän, mikä mahdollistaa osuustoiminnan monilla eri toimialoilla.

Pääpaino työssä oli selvittää lakiuudistuksen tuomia muutoksia osuuskunnan perustamiseen ja osuuskunnan hallintoon liittyen. Osuuskunnan perustaminen vaatii suunnittelua sekä taloudellisten ja toiminnallisten edellytyksien selvittämistä. Suurin muutos uudessa osuuskuntalaissa oli kolmesta perustajajäsenestä luopuminen. Osuuskunta on helpompi perustaa uuden lain voimaan tultua, koska uusien säännösten mukaan osuuskunnan perustamiseen riittää yksi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Osuuskunta mielletään yhteisyrityksen muotona ja haastatteluista kävi ilmi, että osuuskunnan perusajatus kärsii lain salliessa yksijäsenisen osuuskunnan. Osuuskunnan perustamista on yhdenmukaistettu osakeyhtiölakia vastaavaksi myös siten, että esimerkiksi perustamiskirja on korvattu perustamissopimuksella.

Osuuskunnan hallintoa ja päätöksentekoa koskevat merkittävimmät uudistukset ovat osuuskunnan ja edustajiston kokouksen toimivallan tarkempi sääntely, suurimman sallitun jäsenten äänivaltaeron laajentaminen 1:10:stä 1:20:een ensimmäisen asteen osuuskunnissa sekä edustajan käyttöä koskevien säännösten selventäminen. Kaikilla osuuskunnan jäsenillä on oikeus osallistua osuuskunnan kokoukseen. Puolestaan edustajiston kokoukseen osuuskunnan jäsenellä ja osakkeen tai osuuden omistajalla ei ole osallistumisoikeutta. Uuden lain mukaan

säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että heillä on osallistumisoikeus edustajiston kokouksiin, mutta heillä ei ole oikeutta äänestää kokouksessa. Vanhan osuuskuntalain mukaan edustajiston vaalit oli toteutettava suhteellista vaalitapaa noudattaen. Uuden lain mukaan osuuskunnan säännöissä voidaan määrätä myös muusta vaalitavasta, kuten esimerkiksi suoravaaleilla toteutettavista vaaleista. Uuden Osuuskuntalaki mahdollistaa monia eri hallintorakenteita. Esimerkiksi pienten, keskisuurten ja suurten osuuskuntien hallintorakenteet saattavat poiketa suuresti toisistaan. Uudessa osuuskuntalaissa esitetään selkeyden lisäämisen vuoksi yksi toimielin kerrallaan. Käsittely aloitetaan toimielimen valitsemisen sijaan toimielimen tehtävästä. Sääntelytyylillä on pyritty lisäämään yhdenmukaisuutta osakeyhtiölain kanssa.

Haastatteluista kävi ilmi, että lakiuudistuksen vaikutukset ennen vuotta 2014 perustettuihin osuuskuntiin ovat vähäiset. Lain lähtökohtana oli, että lakiuudistus ei vaikuta jo olemassa oleviin osuuskuntiin. Uusi laki ei siis aiheuta sääntömuutosruuhkaa vanhoille osuuskunnille kuten edellinen vuoden 2001 osuuskuntalain lakimuutos teki. Tällaista vastaavanlaista pakottavaa sääntömuutostarvetta ei ole nyt syntynyt. Uusi osuuskuntalaki mahdollistaa enemmän kuin edellyttää tiettyjä sääntömuutoksia. Tulevaisuus näyttää, tarvitaanko niitä.

## 7 POHDINTA

Aloimme miettiä opinnäytetyöprosessin aloittamista ja aiheen valintaa vuoden 2014 alussa. Oikeuden ja hallinnon suuntautumisvaihtoehdon vuoksi tutustuimme erilaisiin oikeudellisiin aiheisiin ja ideana oli löytää ajankohtainen ja mielenkiintoinen aihe työllemme. Saimme ohjaavalta opettajaltamme tiedon, että uusi osuuskuntalaki on tullut voimaan vuoden 2014 tammikuussa ja päätimme alkaa tutustua aiheeseen. Mielestämme aihe oli ajankohtaisuuden lisäksi myös mielenkiintoinen, joten päätimme tarttua siihen.

Lähteinä opinnäytetyössä käytimme pääsääntöisesti uutta vuoden 2014 osuuskuntalakia ja vanhaa vuoden 2001 osuuskuntalakia. Vertailimme työssä uutta ja vanhaa osuuskuntalakia, koska tavoitteena oli selvittää lakiuudistuksen tuomia muutoksia. Pohjana vertailulle käytimme hyödyksi myös laki uudistukseen liittyvää hallituksen esitystä, oikeuskirjallisuuden ja oikeudellisten artikkeleiden lisäksi. Kirjallisuuden osuus jäi kuitenkin vähäiseksi, koska lakiuudistus on vielä niin tuore, että uudesta laista kertovaa kirjallisuutta ei ole vielä kirjoitettu paljon. Löysimme kuitenkin kaksi hyvää kirjallista lähdettä: Jukka Mähösen ja Seppo Villan kirjoittama teos "Osuuskunta" vuodelta 2014 ja Seppo Pöyhösen teos "Osuuskunta ja osuuskuntalaki" vuodelta 2013.

Opinnäytetyön tutkimusosa toteutimme kvalitatiivista eli laadullista menetelmää käyttäen. Haastattelut teimme teemahaastattelun muodossa. Haastattelimme tarkoituksella hyvin erilaisten ja erikokoisten osuuskuntien edustajia, jotta saisimme mahdollisimman monipuolisia ja hyödyllisiä vastauksia. Haastateltavina toimivat kolmen eri osuuskunnan edustajat Kulttuuriosuuskunta Puhurista, Osuuskauppa Arinasta sekä Osuuskunta Pro Perniöstä. Lisäksi haastattelimme Pellervo-Seura ry:n lakiasianjohtajaa. Haastattelujen avulla saimme hyvää käytännön näkökulmaa työhömmemme. Ilman haastatteluja työmme olisi jäänyt liian teoriapainotteiseksi ja raskaslukaiseksi. Laadullisessa tutkimuksessa reliabiliteetilla tarkoitetaan aineiston käsittelyn ja analyysin luotettavuutta. Ensisijaisesti aineiston käsittelyn ja analyysin luotettavuutta arvioidaan, kun haastattelutuloksia siirretään teoriaan ja niitä tulkitaan. Mielestämme saimme tulokset hyvin esille, sillä litteroimme kaikki neljä haastattelua suoraan haastateltavan sanoin.



Toteutimme yhden haastattelun paikan päällä ja loput kolme haastattelua puhelinhaastatteluina, joista saimme hyviä vastauksia kysymyksiimme. Haastatteluiden ajankohdat oli haastava sopia, koska haastateltavilla oli kiireitä omien töidensä kanssa. Saimme kuitenkin kaikki haastattelut tehtyä toukokuun puoliväliin mennessä. Ensimmäisen haastattelun toteutimme Kulttuuri Bingon tiloissa paikan päällä. Tällöin haastateltavana oli Kulttuuriosuuskunta Puhurin edustaja Taija Jyrkäs. Haastattelussa oli rento ilmapiiri ja haastattelun lisäksi syntyi myös vapaata keskustelua. Loput kolme haastattelua toteutimme puhelinhaastatteluina. Olisimme halunneet tehdä kaikki haastattelut kasvotusten, mutta kaksi haastateltavaa oli maantieteellisesti niin kaukana, että aika ei ollut tarpeeksi toteuttaa haastatteluja paikan päällä. Toinen paikallisista haastateltavista halusi haastattelun toteutuvan työkiireidensä takia puhelinhaastatteluna. Puhelinhaastatteluissa keskustelu rajoittui vain edeltä lähetettyihin haastattelukysymyksiin ja vapaata keskustelua ei juuri syntynyt.

Asiantuntijahaastattelun antoi Pellervo-Seura ry:n lakiasiainjohtaja Anne Kontkanen, jolta saimme hyviä näkökulmia uudesta osuuskuntalaista. Kulttuuriosuuskunta Puhuria halusimme haastatella, koska Puhuri on toiminut osuuskuntana jo useamman vuoden ja toimii täällä Oulussa. Pro Perniö kiinnosti meitä, koska se oli rekisteröity 1.1.2014 ja halusimme selvittää oliko lakimuutoksella vaikutusta osuuskunnan perustamiseen ajankohtaan. Osuuskauppa Arina valikoitui suurena osuuskuntana ja paikallisena toimijana. Erityisesti meitä kiinnosti Arinalla käytössä oleva edustajisto ja vasta pidetyt edustajistovaalit.

Aiheen rajaus oli meille alusta asti varsin selvä. Halusimme nimenomaan keskittyä osuuskunnan perustamiseen ja hallintoon, koska se vastaa omaa suuntautumistamme enemmän kuin rahoituspuolen osuus. Rajasimme työstämme myös asunto-osuuskunnat ja eurooppaosuuskunnat kokonaan pois, koska ne ovat käytännössä hyvin harvinaisia. Opinnäytetyömme rakennetta muokkasimme useaan otteeseen ja viralliset otsikot muotoutuivat vasta työn loppuvaiheessa. Aiheena osuuskunta oli molemmille vieraampi kuin esimerkiksi osakeyhtiö. Työtä tehdessä opimme paljon uutta aiheeseen liittyen ja ymmärrämme nyt osuuskuntien toiminnan periaatteet paremmin.

Päätimme tehdä työn yhdessä, koska aihe kiinnosti molempia. Mielestämme työnteko on sujunut hyvin, vaikka välillä on ollut aikataulullisia ongelmia perheen ja töiden vuoksi. Lopputuloksena saimme tehtyä eheän ja kattavan työn. Haastatteluiden ajankohtien sopiminen oli haasteellista haastateltavien työkiireiden takia. Asetimme alussa todella kunnianhimoisen tavoitteen itseämme

varten ja sen avulla pysyimme kohtuullisen hyvin aikataulussa. Haastatteluiden takia aikataulu hiukan venyi toivottua pidemmäksi. Takarajana oli kuitenkin saada työ kevään 2014 loppuun mennessä valmiiksi ja siinä onnistuimme hyvin. Kokonaisuudessaan teimme työtä noin neljän kuukauden ajan. Aloittamisvaikeuksien jälkeen olemme siis edenneet varsin nopeaan tahtiin.

Jatkotutkimuksena voisi olla rahoituspuoleen tulleiden lakiuudistuksen tutkiminen ja selvittäminen, koska kokonaisuutena ajatellen suurimmat uudistuksen tulivat kuitenkin rahoituspuolelle. Törmäsimme rahoituspuoleen useaan otteeseen kirjoittaessamme ja välillä se oli haastavaa rajata työn ulkopuolelle, koska se liittyy vahvasti myös osuuskunnan perustamiseen ja osuuskunnan hallintoon. Toinen mahdollinen jatkotutkimusaihe voisi olla toteutettavissa esimerkiksi vuoden päästä, jolloin olisi mahdollista haastatella vuoden 2014 puolella perustettuja osuuskuntia. Silloin voisi tutkia uuden lain toimivuutta ja sitä, että saavuttiko lakiuudistus loppujen lopuksi sille asetettuja tavoitteita. Se olisi ollut meidän mielestä mielenkiintoinen aihe, mutta sitä oli vielä liian aikaista lähteä tutkimaan enemmälti, koska uudistus on niin tuore.

## LÄHTEET

Eurooppaosuuskuntalaki 19.10.2006/906.

Hallituksen esitys Eduskunnalle osuuskuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 185/2012 vp. Hakupäivä 9.2.2014, [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi).

Hallituksen esitys Eduskunnalle osuuskuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 176/2001 vp. Hakupäivä 31.3.2014, <http://www.edilex.fi/he/fi20010176.pdf>.

Issuu. 2014. Uusi osuuskuntalaki voimaan 1.1.2014. Hakupäivä 10.4.2014, <http://issuu.com/kpmgfinland/docs/kpmg-tax-view-1-2014/12?e=6625711/7150171>.

Jauhiainen, J. 2013. Osuustoiminta-lehti. Uusi laki tuo yritystoiminnan pelinsäännöt paremmin esiin. Hakupäivä 18.4.2014, [http://www.pellervo.fi/otlehti/ot3\\_13/uusi\\_laki\\_tuo\\_yritystoiminnan\\_pelisaannot\\_paremmiin\\_esiin.html](http://www.pellervo.fi/otlehti/ot3_13/uusi_laki_tuo_yritystoiminnan_pelisaannot_paremmiin_esiin.html).

Jyrkäs, T., Kulttuuriosuuskunta Puhuri. 2014. Haastattelu 17.4.2014. Tekijän hallussa. Oulu.

Karhu, S. 2013. Osuustoimintalehti. Eduskunta on hyväksynyt uuden osuuskuntalain. Hakupäivä 18.4.2014, [http://www.pellervo.fi/otlehti/ot3\\_13/paakirjoitus.html](http://www.pellervo.fi/otlehti/ot3_13/paakirjoitus.html).

Karjalainen, M., Osuustoimintaa löytyy kaikkien suomalaisten tarpeisiin. Hakupäivä 7.5.2014, [http://www.pellervo.fi/otlehti/ot1\\_12/ot1b\\_12.htm](http://www.pellervo.fi/otlehti/ot1_12/ot1b_12.htm).

Kaupparekisterilaki 2.2.1979/129.

Kontkanen, A., lakiasianjohtaja, Pellervo-Seura. 2014. Puhelinhaastattelu 7.5.2014. Tekijän hallussa.

Korpinen, T., puheenjohtaja, Osuuskunta Pro Perniö. 2014. Puhelinhaastattelu 6.5.2014. Tekijän hallussa.

KPMG. 2014. Osuuden nopeutetun palautuksen käsittely uudessa osuuskuntalaissa. Hakupäivä 10.4.2014, <http://www.kpmg.com/FI/fi/Ajankohtaista/Uutisia-ja-julkaisuja/Tax-Flash/Sivut/Osuuden-nopeutetun-palautuksen-kasittely-uudessa-osuuskuntalaissa.aspx>.

Kuoppamäki, P. 2012. Uusi kilpailuoikeus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Mähönen, J. & Villa, S. 2014. Osuuskunta. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Norros, O. 2012. Velvoiteoikeus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Oikeustieto. 1999. Osuuskuntalaki uudistuu. Hakupäivä 10.4.2014, <http://www.edilex.fi>.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624a.

Osakeyhtiölaki 734/1978b.

Osuuskuntalaki 28.1.2001/1488a.

Osuuskuntalaki 14.6.2013/421b.

Osuuskuntalaki 247/1954c.

Osuustoimintalaki 22/1901.

Osuustoiminta. 2014. Osuustoiminta Suomessa. Hakupäivä 20.4.2014, [http://www.osuustoiminta.coop/vuosikymmen/ot\\_suomessa.html](http://www.osuustoiminta.coop/vuosikymmen/ot_suomessa.html).

Patentti- ja rekisterihallitus. 2014a. Osuuskunnan perustamisilmoitus. Hakupäivä 22.5.2014, <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/muutyrittymuodot/osuuskunta/perustaminen.html>.

Patentti- ja rekisterihallitus. 2014b. Yritysten lukumäärät kaupparekisterissä. Hakupäivä 1.3.2014, <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>.

Pellervo. 2014. Pellervo ja Keskusliikkeet. Hakupäivä 22.5.2014,  
<http://pellervo.fi/gebhard/pellervo-ja-keskusliikkeet.html>.

Pellervo. 2010. Osuuskunnan perustajan opas. Hakupäivä 15.4.2014,  
[http://pellervo.fi/storage/tietopankki/osuuskunnan\\_perustajan\\_opas2010w.pdf](http://pellervo.fi/storage/tietopankki/osuuskunnan_perustajan_opas2010w.pdf).

Pellervo. 2009. Osuustoiminta. Osuuskuntien konkurssit 29 kertaa harvinaisempia kuin osakeyhtiöiden. Hakupäivä 18.4.2014, [http://www.pellervo.fi/otlehti/ot3\\_09/konkurstied3\\_09.htm](http://www.pellervo.fi/otlehti/ot3_09/konkurstied3_09.htm).

Pellervo. 2013a. Toiminta. Hakupäivä 2.4.2014, <http://pellervo.fi/pellervo-seura/toiminta/>.

Pellervo. 2013b. Miksi osuuskunta? Hakupäivä 15.4.2014, <http://pellervo.fi/tietoa-osuustoiminnasta/osuuskunta/miksi-osuuskunta/>.

Pöyhönen, S. 2013. Osuuskunta ja osuuskuntalaki. Helsinki: Talentum.

Pöyhönen, S. 2005. Osuuskunnan hallinto ja osuuskuntalaki. Helsinki: Talentum.

Ruuskanen, P., markkinointijohtaja, Osuuskauppa Arina. 2014. Puhelinhaastattelu 2.5.2014. Tekijän hallussa.

S-kanava. 2014. Etuja ja palveluja Pohjois-Suomen asiakasomistajille vuodesta 1917. hakupäivä 22.5.2014, <https://www.s-kanava.fi/web/s/arina/historia>.

Vahtera, V. 2013. Millaisille sääntelyratkaisuille Suomen yhteisöainsäädännön kokonaisuudistukset rakentuvat? – esimerkkinä uusi osuuskuntalaki. Defensor Legis 2013/4, 626–642. Hakupäivä 9.2.2014, <Http://www.edilex.fi>.

Yrittäjät. 2013. Osuuskunta. Hakupäivä 6.3.2014,  
[http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yritystoiminnanabc/yritysmuodot\\_ja\\_liiketoiminta/osuuskunta/](http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yritystoiminnanabc/yritysmuodot_ja_liiketoiminta/osuuskunta/).

## LIITTEET

- LIITE 1 Haastattelukysymykset Kulttuuriosuuskunta Puhurille
- LIITE 2 Haastattelukysymykset Osuuskauppa Arinalle
- LIITE 3 Haastattelukysymykset Pellervo-Seuralle
- LIITE 4 Haastattelukysymykset Osuuskunta Pro Perniölle

## Kulttuuriosuuskunta Puhuri

### A. Taustatietoa

1. Yrityksen nimi?
2. Toimiala?
3. Saako haastateltavan/yrityksen nimeä käyttää opinnäytetyössä?
4. Miksi valitsitte osuuskunnan yritysmuodoksi?

### B. Uusi osuuskuntalaki

5. Miten osuuskuntalain lakimuutos vaikutti osuuskuntanne toimintaan?
6. Uuden osuuskuntalain tarkoituksena on lisätä tahdonvaltaisuutta. Miten se on vaikuttanut teidän toimintaanne?
7. Miten koette lakimuutoksen lisäävän osuuskunnan houkuttelevuutta ja joustavuutta?

### C. Osuuskunnan perustaminen

8. Mitä hyvää ja mitä huonoa koette lakimuutoksen tuoneen osuuskunnan perustamiseen?
9. Mitä mieltä olette kolmen perustajajäsenen vaatimuksen luopumisesta?
10. Millaisena koette äänivaltaerojen laajentamisen?

### D. Osuuskunnan kokous

11. Uuden osuuskuntalain mukaan esteellisyyttä arvioidaan vain sen kannalta, jonka äänioikeutta käytetään. Koetteko säännöksen helpottavan asiamiehen käyttöä? Miksi? Miten?
12. Onko osuuskunnan kokouksen koollekutsumisessa ilmennyt ongelmia? Millaisia?

### E. Osuuskunnan johto

13. Miten osuuskuntanne johto on järjestetty? (Hallitus, toimitusjohtaja, hallintoneuvosto, edustajisto)

### Osuuskauppa Arina

#### A. Taustatietoa

1. Yrityksen nimi?
2. Toimiala?
3. Saako haastateltavan/yrityksen nimeä käyttää opinnäytetyössä?

#### B. Uusi osuuskuntalaki

4. Miten osuuskuntalain lakimuutos vaikutti osuuskuntanne toimintaan?
5. Uuden osuuskuntalain tarkoituksena on lisätä tahdonvaltaisuutta. Miten se on vaikuttanut teidän toimintaanne?
6. Miten koette lakimuutoksen lisäävän osuuskunnan houkuttelevuutta ja joustavuutta?

#### C. Osuuskunnan perustaminen

7. Mitä hyvää ja mitä huonoa koette lakimuutoksen tuoneen osuuskunnan perustamiseen?
8. Mitä mieltä olette kolmen perustajajäsenen vaatimuksen luopumisesta?
9. Millaisena koette äänivaltaeron laajentamisen?

#### D. Osuuskunnan kokous

10. Uuden osuuskuntalain mukaan esteellisyyttä arvioidaan vain sen kannalta, jonka äänioikeutta käytetään. Koetteko säännöksen helpottavan asiamiehen käyttöä? Miksi? Miten?
11. Onko osuuskunnan kokouksen koollekutsumisessa ilmennyt ongelmia? Millaisia?

#### E. Johto

12. Miten osuuskuntanne johto on järjestetty? (Hallitus, toimitusjohtaja, hallintoneuvosto, edustajisto)
13. Kuinka pitkä Arinan edustajiston toimikausi on?
14. Onko jäsenellä, osakkeen tai osuuden omistajalla oikeutta osallistua edustajiston kokoukseen?
15. Uuden lain mukaan säännöissä voidaan määrätä muusta kuin suhteellisesta vaalittavasta. Millaista vaalitapaa Arinassa käytetään?
16. Koetteko edustajiston heikentävän jäsenten suoraa päätösvaltaa osuuskunnan asioissa?



## Pellervo-Seura

### A Taustatietoa

1. Yrityksen nimi?
2. Toimiala?
3. Saako haastateltavan/yrityksen nimeä käyttää opinnäytetyössä?
4. Minkälainen osuuskunta on mielestänne yritysmuotona?

### B. Uusi osuuskuntalaki

5. Mikä johti lakimuutokseen?
6. Miten lakimuutos on vaikuttanut ennen uuden lain voimaantuloa perustettuihin osuuskuntiin?
7. Uuden osuuskuntalain tarkoituksena on lisätä tahdonvaltaisuutta. Miten se on vaikuttaa osuuskuntien toimintaan? Koetteko muutoksen tarpeellisena?
8. Miten koette lakimuutoksen lisäävän osuuskunnan houkuttelevuutta ja joustavuutta?

### C. Osuuskunnan perustaminen

9. Mitä hyvää ja mitä huonoa koette lakimuutoksen tuoneen osuuskunnan perustamiseen?
10. Mitä mieltä olette kolmen perustajajäsenen vaatimuksen luopumisesta?
11. Millaisena koette äänivaltaeron lieventämisen? Hyviä puolia? Huonoja puolia?
12. Mitä mieltä olette osuuskunnan sääntöjen laatimisesta ja niihin liittyvistä määräyksistä?

### D. Osuuskunnan kokous

13. Uuden osuuskuntalain mukaan esteellisyyttä arvioidaan vain sen kannalta, jonka äänioikeutta käytetään. Koetteko säännöksen helpottavan asiamiehen käyttöä? Miksi? Miten?
14. Millaisia ongelmia osuuskunnan kokouksen koollekutsumisessa on ilmennyt?

### E. Yleistä

15. Mitä muuta haluaisitte kertoa lakimuutokseen, osuuskunnan perustamisen tai osuuskunnan hallintoon liittyen?

## Osuuskunta Pro Perniö

### A. Taustatietoa

1. Yrityksen nimi?
2. Toimiala?
3. Saako haastateltavan/yrityksen nimeä käyttää opinnäytetyössä?
4. Miksi valitsitte osuuskunnan yritysmuodoksi?

### B. Uusi osuuskuntalaki

5. Oliko lakimuutoksella vaikutusta perustamisajankohtaan? Jos oli, niin millainen?
6. Uuden osuuskuntalain tarkoituksena on lisätä tahdonvaltaisuutta. Miten tämä näkyy teidän osuuskunnassa?
7. Miten koette lakimuutoksen lisäävän osuuskunnan houkuttelevuutta ja joustavuutta?

### C. Osuuskunnan perustaminen

8. Mitä hyvää ja mitä huonoa koette lakimuutoksen tuoneen osuuskunnan perustamiseen?
9. Mitä mieltä olette kolmen perustajajäsenen vaatimuksen luopumisesta?
10. Millaisena koette äänivaltaeron lieventämisen?

### D. Osuuskunnan kokous

- Uuden osuuskuntalain mukaan esteellisyyttä arvioidaan vain sen kannalta, jonka äänioikeutta käytetään. Koetteko säännöksen helpottavan asiamiehen käyttöä? Miksi? Miten?
11. Onko osuuskunnan kokouksen koollekutsumisessa ilmennyt ongelmia? Millaisia?

### E. Osuuskunnan johto

12. Miten osuuskuntanne johto on järjestetty? (Hallitus, toimitusjohtaja, hallintoneuvosto, edustajisto)